

Tēvijas Sargs

MILITĀRAIS ŽURNĀLS

2015

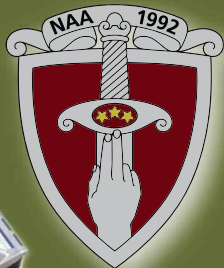
Aprīlis (4)

Cena €0,85

Latviešu
dzimtas
stāsts

Summer Shield XII

2015. gada 8. maijā

Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija

Rīgā, Ezermalas ielā 8,

rīkos

Atvērto durvju dienu

Sākums plkst. 11.00

(ierašanās no plkst. 10.00)

NAA STUDIJU PROGRAMMAS

Profesionālā bakalaura studiju programmas:

- ☛ Sauszemes spēku militārā vadība,
- ☛ Gaisa spēku militārā vadība,
- ☛ Jūras spēku militārā vadība.

Otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programma

- ☛ Komandējošā sastāva virsnieks.

NAA KARJERAS KURSS

- ☛ Virsnieka speciālista kurss
(ārstiem, juristiem, kapelāniem,
psihologiem, diriģentiem un IT speciālistiem)

Pieteikšanās studijām NAA notiek

Rekrutēšanas un Jaunsardzes centrā,
K. Valdemāra ielā 10/12 (ieeja no Elizabetes ielas),
Rīga, LV-1473. Tālrunis: 67335392,
e-pasts: rekrutesana@rjc.gov.lv

Mājaslapa: www.naa.mil.lv

Adrese: Ezermalas iela 8, Rīga, LV-1014,
tālrunis: **67076872**,
e-pasts: naa@mil.lv

Latvijas ziņas	2
Aizsardzības nozares vadība Valsts prezidenta Andra Bērziņa delegācijas sastāvā apmeklē Norvēģiju	4
Latgalē diskutē par jauniešu motivāciju iesaistīties valsts aizsardzībā	6
Pārvietošanas koordinācijas centrs — loģistika armijā	8
Viss notiek	12
Sports	14
Mācību maršs « <i>Dragoon Ride</i> » demonstrē solidaritāti	16
« <i>Summer Shield XII</i> » iepazīstina ar unikālām prasmēm	17
Latviešu dzimtas stāsts četrās paaudzēs	21
Ziemas karš	24
Jānis Čakstens — viens no pirmajiem latviešiem Svētā Jura krusta kavalieriem pasaules karā	26
Latviešu strēlnieku bataljonu dibināšana strēlnieku atmiņās un vēstulēs	28
Uz Pasaules jumta. Tibeta	31
Ārzemju ziņas	34
Pilotējama lidmašīna un bezpilota lidaparāts — moderno laiku tandēms	36

Reģistrācijas apliecība nr. 90009222536
Izdevējs — Rekrutēšanas un Jaunsardzes centrs
Dibinātājs — LR Aizsardzības ministrija

Redakcijas adrese: K. Valdemāra ielā
10/12, Rīgā, LV-1473
Tālr. 67335383, fakss 67335384, e-mail:
redakcija@sargs.lv

Eiropas Militārās
preses asociācijas biedrs
www.empamil.eu

Iespējamais Latvijas Ģeotelpiskās
informācijas aģentūrā
O. Vācieša ielā 43, Rīgā
Iespieduma veids — ofsets
Metiens — 5000 eks.
Galvenā redaktore **Līga Lakuča** —
67335383
Literārā redaktore
Rasma Priekule — **67335391**
Žurnālists **Taivo Trams** — **67335391**
Fotoredaktors **Gatis Dieziņš** —
67335399

Fotogrāfs **Normunds Mežiņš** —
67335399
Makets **Aigars Nesters** — **67335391**

Red. pārstāvis ASV **I. Zuševics**.
7214 Elberton Avenue, Greendale,
WI 53129 USA.
Tālrunis: 4144213934
e-pasts: ivarsvz@yahoo.com

Red. pārstāve Vācijā **I. Marx**.
Tālrunis 89 4530 1802,
e-pasts: iveta_marx@web.de

Red. pārstāve Austrālijā **I. Abele**.
Tālrunis 03 9432 3603,
e-pasts: ilzel.abele@gmail.com

Red. pārstāvis Kanādā **J. Bilinskis**.
210-570 Proudfoot Lane,
London, ON N6H 4Z1, Canada.
Tālrunis 519 474 1080
e-pasts: jbilinskis@rogers.com

Redakcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt ar
autoru viedokli.
Autoru manuskriptus atpakaļ neizsūniedz.

19. martā ar kuģi no Norvēģijas Latvijā tika nogādātas kravas automašīnas «Scania», tādējādi bruņotie spēki ir pilnībā saņēmuši Norvēģijā pirktu apbruņojumu — 800 prettanku ieročus «Carl Gustav», 50 kravas automašīnas «Scania» un 50 viegli bruņotas «Mercedes Benz» apvidus automašīnas.

Gan kravas automašīnas, gan apvidus automašīnas Norvēģijas bruņotajos spēkos atradās ilgtermiņa uzglabāšanā (rezervē), tās ir labā tehniskajā stāvoklī. Kravas automašīnas ražotas laikā no 1991. līdz 1994. gadam, un to nobraukums ir robežās no 1500 līdz 5000 kilometriem. Savukārt apvidus automašīnas ražotas laikā no 1993. līdz 1999. gadam, un arī tām ir mazs nobraukums.

2014. gada 10. novembrī Ministru kabinetā tika apstiprināta prettanku ieroču, kravas automašīnu un bruņotu apvidus automašīnu iegāde Zemessardzes vajadzībām no Norvēģijas valdības par četriem miljoniem eiro.

2013. gada novembrī bruņotie spēki no Norvēģijas saņēma 134 «Scania» P93 piecu astoņu tonnu kravas mašīnas, astoņas «Scania» NM154 tehnikas evakuācijas mašīnas un 12 «Mercedes-Benz» 300GDN sanitārās mašīnas. Tās bija Norvēģijas bruņoto spēku dāvinājums.

31. martā un 1. aprīlī Nacionālo bruņoto spēku orķestris uzstājās ar jaunu un temperamentīgu koncertprogrammu «Slovēnijas nakts», kurā bija iekļauti populārākie un muzikāli augstvērtīgākie slovēņu komponistu darbi simfoniskajam un pūtēju orķestrim.

20. gadsimta slovēņu klasika Marjana Kozinas daļradi pārstāvēja 1946. gadā komponētās simfonijas 1. daļa «Baltais novads» un ievads no svītas mākslas filmai «Uz mūsu zemes».

Slovēņu komponistu Bojanu Adamiču popularitātes un muzikālās daudzpusības dēļ varētu droši salīdzināt ar latviešu maestro Raimonu Paulu. Koncertos izskanēja Adamiča 1971. gadā komponētais «Lubļanas koncerts» klavierēm un orķestrim un «Serenāde», kur klavieru partijas izpildīja bruņoto spēku orķestra solists Sergejs Austris Universs. Arī koncerta noslēgumā skanēja Bojana Adamiča vieglās mūzikas kompozīcijas — solo pikolo flautai un ksilofonam.

Pirmo reizi pie diriģenta pulsts bija Slovēnijas Bruņoto spēku orķestra mākslinieciskā vadītāja un diriģente majore Andreja Šolara.

Kopš 2002. gada majore Šolara dien Slovēnijas Bruņoto spēku orķestrī. Kā diriģente sadarbojusies ar Slovēnijas Filharmonijas orķestri, Slovēnijas Radio un televīzijas simfonisko orķestri, Slovēnijas Filharmonijas metāla pūšaminstrumentu ansambli un citiem kolektīviem.

4. aprīlī aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis un Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube apmeklēja starptautiskajās operācijās dienāšo karavīru tuvinieku kluba Lieldienu pasākumu.

R. Vējonis un ģenerālleitnants R. Graube ar karavīru tuviniekiem pārrunāja starptautisko operāciju un dienesta gaitu aktualitātes, kā arī sveica Lieldienās.

Starptautiskajās operācijās dienāšo karavīru tuviniekiem aizsardzības nozare šogad Lieldienās dāvināja apmeklējumu uz Dailes teātra izrādi «Jubilejas snoforkiM».

Tuvinieku kluba pirmsākumi ir meklējami 2003. gada rudenī, kad uz Irāku tika nosūtīta viena no 1. kājnieku bataljona (LATBAT) kājnieku rotām. Saasinoties situācijai Irākā, arī Latvijas rotas atbildības rajonā, kad 9. septembrī karavīri iekļuva pirmajā apšaudē, radās nepieciešamība pēc ātras, precīzas un patiesas informācijas apmaiņas starp Irākā dienāšajiem karavīriem, bataljona vadību un karavīru tuviniekiem. Bataljona karavīri piedāvāja šo izaicinājumu risināt, izveidojot karavīru ģimeņu klubu.

Šobrīd aptuveni 30 Latvijas karavīri pilda dienesta pienākumus Afganistānā NATO vadītajā apmācības operācijā «Resolute Support». Eiropas Savienības apmācības misijā Mali atrodas septiņi karavīri, savukārt Eiropas Savienības pretpirātisma operācijā «Atalanta» — divi karavīri.

1. aprīlī aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis tikās ar Ķīnas Tautas Republikas Ķīnas Tautas atbrīvošanas armijas pārstāvjiem, lai pārrunātu starptautisko un reģionālo drošības situāciju, kā arī divpusējās sadarbības jautājumus.

Ķīnas Tautas atbrīvošanas armijas delegācijas vizīte Latvijā norisinājās no 1. līdz 2. aprīlim, kuras laikā viesi tikās ar Aizsardzības ministrijas un Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas pārstāvjiem.

2. aprīlī Latvijas Kara muzejā norisinājās Ķīnas Tautas atbrīvošanas armijas pārstāvju publiskā lekcija par Ķīnas aizsardzības stratēģiju, ārpolitiku un reģionālās drošības situāciju.

6. aprīlī Nacionālo bruņoto spēku Speciālo uzdevumu vienība sadarbībā ar ASV speciālajiem spēkiem, kas atrodas Latvijā starptautiskās operācijas «Atlantic Resolve» ietvaros, veica kopīgus treniņus Rīgā virs Daugavas, desantējoties no «Black Hawk» helikopteriem.

Treniņa galvenais uzdevums bija veicināt Latvijas un ASV speciālo spēku sadarbību un resursu savietojamību, kas ir ļoti nozīmīgs aspekts, lai reaģētu uz mūsdienu draudiem un izaicinājumiem.

Kopš februāra Latvijā sācies aktīvs militāro mācību periods, un daudzās no nacionālajām un starptautiskajām mācībām šogad piedalās arī ASV un citu sabiedroto valstu karavīri ar savu militāro tehniku.

Pēc Krievijas veiktās Krimas aneksijas pērnā gada pavasarī un agresijas Ukrainas austrumos ASV ir uzsākušas mācību operāciju «Atlantic Resolve». Operācijas mērķis ir apliecināt ASV nepārtraukto ieguldījumu NATO dalībvalstu kolektīvajā drošībā, veicinot mieru un stabilitāti Baltijas valstīs un Polijā.

8. aprīlī Aizsardzības ministrijas parlamentārais sekretārs Andrejs Panteļejevs un Jūras spēku flotiles komandieris jūras kapteinis Juris Roze piedalījās ikgadējā piemiņas pasākumā Liepājā, lai pieminētu ASV karavīrus, kuru lidmašīnu 1950. gada 8. aprīlī militārās operācijas laikā virs Baltijas jūras notrieca PSRS iznīcinātāji.

Klātesošos uzrunāja ASV vēstniecības Rīgā pagaidu pilnvarotā lietvede Šarona Hadsonē-Dīna, Aizsardzības ministrijas parlamentārais sekretārs Andrejs Panteļejevs, Liepājas vicemērs Gunārs Anšņš, ASV flotes virsnieks Gregorijs Smits un Jūras spēku flotiles komandieris jūras kapteinis Juris Roze. Piemiņas pasākumā piedalījās arī Latvijas Jūras spēku flotiles, Zemessardzes un Jaunsardzes pārstāvji.

Pasākuma dalībnieki nolika vainagus pie pieminekļa bojāgājušajiem jūrnikiem un zvejniekiem, vēlāk notika arī vainagu nolaišanas ceremonija jūrā.

Pie pieminekļa bojāgājušajiem jūrnikiem un zvejniekiem — kur 2000. gada 8. aprīlī, 50. gadadienā kopš traģiskā notikuma, atklāja piemiņas plāksni — tradicionāli ik pavasarī notiek svinīgs atceres brīdis, ko organizē ASV vēstniecība Latvijā.

No 6. līdz 16. aprīlim Ādažu poligonā notika militārās mācības «*Gungnir 2015*», kurās dalībai NATO Reaģēšanas spēkos sagatavoja triju Baltijas valstu kopējo vienību — Baltijas bataljonu. Tās organizēja Igaunijas Aizsardzības spēki, kas ir Baltijas bataljona projekta vadošā valsts.

Lai piedalītos mācībās, 6. aprīļa vakarā Latvijā ieradās Igaunijas Aizsardzības spēku karavīri un militārā tehnika vairākas kolonnās. Savukārt 7. aprīlī rītā uz Ādažiem devās vairākas Lietuvas Bruņoto spēku militārās tehnikas kolonnas.

«Mācībās «*Gungnir*» mēs pirmo reizi pārbaudām Baltijas bataljona vienības kopīgā treniņā, lai uzlabotu gatavību un sadarbību, gatavojoties dienestam NATO Reaģēšanas spēkos,» uzsvēra majors Marts Sirels, Baltijas bataljona štāba priekšnieks. «Pirmajā mācību nedēļā notiek rotas līmeņa vingrinājumi, otrajā — bataljona līmeņa uzdevumi, bet pats svarīgākais šobrīd ir tieši starpvalstu sadarbības stiprināšana.»

Majors Sirels skaidroja, ka mācību nosaukums cēlies no mitoloģijas. «*Gungnir*» skandināvu mitoloģijā ir dieva Odina šķēps, kas vienmēr trāpa mērķi un pēc tam atgriežas atpakaļ pie Odina, tāpēc arī mācībām tika dots šāds vārds — lai tajās vienmēr tiktu sasniegti izvirzītie mērķi.»

Mācības «*Gungnir 2015*» ir viens no Baltijas bataljona apmācību posmiem, un to mērķis ir sagatavot nacionālos kontingentus un pilnveidot bataljona apakšvienību savstarpējo sadarbību. Mācībās piedalījās divas Igaunijas rotas, viena Latvijas un viena Lietuvas rota. Katrai no tām tika piekomandētas vienības no abām pārējām valstīm, lai karavīri izprastu, kā tiek dotas pavēles, kāds ir komandieru redzējums.

9. aprīlī mācības «*Gungnir*» apmeklēja Lielbritānijas Apvienoto spēku pavēlniecības komandieris ģenerālis Ričards Barrons. Viņš arī tikās ar Sauszemes spēku kājnieku brigādes komandieri pulkvedi Mārtiņu Libertu un iepazīnās ar brigādes uzdevumiem. Ģenerālis vēroja viena mācību uzdevuma izpildi, proti, Latvijas vadītā rota devās uzbrukumā, un tai atbalstu sniedza Igaunijas izlūkvads. Igaunijas vadītās vienības 9. aprīlī trenējās veikt uzbrukumu un aizkavēšanu, Lietuvas vadītā vienība — aizsardzību.

10. aprīlī mācības apmeklēja Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube.

No 13. līdz 16. aprīlim Baltijas bataljons izpildīja uzdevumus kopā, trenējoties savietojamībā, bet 14. un 15. aprīlī norisinājās lauka taktiskās mācības, kurās Baltijas bataljona pretinieku lomās iejutās Kājnieku brigādes karavīri.

No 13. līdz 17. aprīlim Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā desmitā Kopējās drošības un aizsardzības politikas (KDAP) augsta līmeņa kursa «*Joseph Bech*» trešā moduļa dalībnieki analizēja KDAP misiju, operāciju koncepciju un organizāciju.

Trešais modulis «KDAP darbībā» sniedza dziļāku ieskatu par ES iesaisti misijās un operācijās, kā arī plānošanas procesos. Kursā dalībnieki bija ES dalībvalstu un institūciju pārstāvi, kas ieņem vadošos amatus saistībā ar KDAP.

13. aprīlī aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis, atklājot desmitā Kopējās drošības un aizsardzības politikas augsta līmeņa kursa «*Joseph Bech*» trešo moduli, uzsvēra, ka apmācība un izglītība ir ļoti būtiska Eiropas spējai risināt arvien sarežģītākos starptautiskās drošības izaicinājumus. «Šobrīd ir svarīgāk nekā jebkad agrāk apmainīties ar informāciju un diskutēt par drošības izaicinājumiem, kā arī esošo instrumentu lietošanu un uzlabošanu, lai paplašinātu izpratni par ES KDAP un mūsdienu drošības izaicinājumiem,» sacīja aizsardzības ministrs.

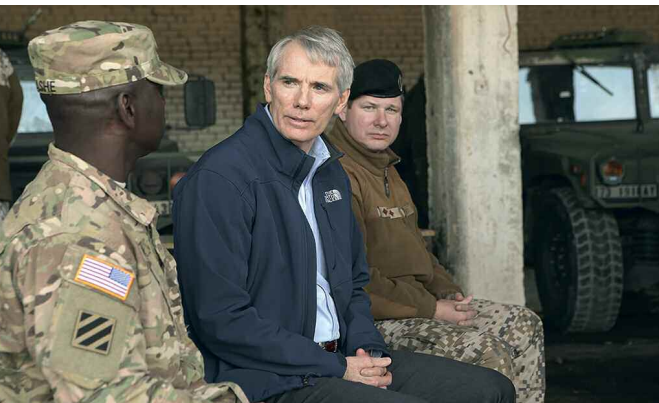
R. Vējonis uzsvēra, ka mācības, kurās piedalās Eiropas valstu pārstāvi, sekmē kopīgu izpratni par Eiropas drošības un aizsardzības jomu. «Novēlu kursa dalībniekiem atklāt vēl neizpētītus zināšanu apvārsņus un gūt jaunu iedvesmu, kas sekmētu turpmāko darbību,» uzsvēra aizsardzības ministrs.

14. aprīlī ar kursa dalībniekiem tikās Aizsardzības ministrijas valsts sekretārs Jānis Sārts.

Eiropas drošības un aizsardzības koledžas desmitā KDAP augsta līmeņa kursa «*Joseph Bech*» trešo moduli «KDAP darbībā» organizēja Baltijas aizsardzības koledža un Apvienotās Karalistes Apvienoto dienestu pavēlniecības un militārā personāla koledža. Aizsardzības ministrija ir sniegusi ieguldījumu kursa satura izstrādē.

Latvija kopā ar Lietuvu un Igauniju Baltijas aizsardzības koledžas ietvaros jau agrāk organizējušas Eiropas drošības un aizsardzības koledžas augsta līmeņa kursu modulus.

Baltijas aizsardzības koledža ir pirmā kopīgā Baltijas valstu militārās izglītības iestāde, kas nodrošina kopīgu virsnieku un aizsardzības nozarē strādājošo ierēdņu apmācību pēc vienotiem standartiem. Baltijas aizsardzības koledžas galvenais mērķis ir izveidot un pastāvīgi uzlabot bruņoto spēku vecāko štāba virsnieku apmācību un attīstību. Koledžas mācību plāns ir saskaņots ar NATO mācību metodiku un procedūram, tādējādi veicinot Baltijas valstu bruņoto spēku pilnvērtīgāku sadarbību ar sabiedrotajiem.

10. aprīlī aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis Ādažu bāzē tikās ar ASV senatoru Robertu Portmanu, lai pārrunātu reģionālo drošību un divpusējo sadarbību.

R. Vējonis pateicās senatoram par ASV atbalstu Latvijai operācijas «*Atlantic Resolve*» ietvaros, kas turpinās jau gadu un apliecina ASV ieguldījumu NATO dalībvalstu kolektīvajā drošībā. Ministrs uzsvēra, ka Latvija vēlas, lai ASV karavīru rotācija «*Atlantic Resolve*» ietvaros turpinātos. Viņš informēja senatoru par plānu palielināt izdevumus aizsardzībai līdz 2% no iekšzemes kopprodukta jau 2018. gadā, kā arī par aizsardzības spēju projektiem.

Aizsardzības ministrs un senators tikās ar 3. kājnieku divīzijas karavīriem no Džordžijas, kas Ādažos trenējās kopā ar Latvijas karavīriem operācijas «*Atlantic Resolve*» ietvaros, un vēroja kaujas šaušanas vingrinājumu. Tiekoties ar Sauszemes spēku kājnieku brigādes komandieri pulkvedi Mārtiņu Libertu, senators iepazīnās ar brigādes uzdevumiem.

ASV senators Roberts Portmans oficiālajā vizītē Latvijā uzturējās no 9. līdz 11. aprīlim.

Sagatavojušas **Ieva Plēsuma** un **Karolīna Bruža**.
Foto — **Gatis Dieziņš** un **Normunds Mežiņš**.

Aizsardzības nozares vadība

Valsts prezidenta Andra Bērziņa delegācijas sastāvā apmeklē Norvēģiju

18. un 19. martā aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis un Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube Latvijas Republikas Valsts prezidenta Andra Bērziņa delegācijas sastāvā apmeklēja Norvēģiju, kur piedalījās valstu divpusējās diskusijās un tikās ar Norvēģijas aizsardzības nozares vadību.

Diskusiju laikā aizsardzības ministrs R. Vējonis pauda gandarījumu par ciešo sadarbību abu valstu starpā. «Esmu pārliecināts, ka līdzšinējā sadarbība ir labs pamats turpmākai sadarbības paplašināšanai kopīgu mācību un projektu ietvaros, kas ir īpaši aktuāli šā brīža drošības situācijā,» uzsvēra R. Vējonis.

Aizsardzības ministrs apliecināja, ka Nacionālie bruņotie spēki plāno piedalīties liela mēroga NATO mācībās, kas 2018. gadā notiks Norvēģijā.

Vizītes laikā R. Vējonis ar Norvēģijas aizsardzības ministri Īni Ēriksenu Sereidi

Norvēģijas karalis Haralds V Gliksburgs un Latvijas Valsts prezidents Andris Bērziņš godasardzes parādē.

pārrunāja drošības situāciju Baltijas valstīs un Arktikas reģionā un secināja, ka notikumi šajos reģionos no sabiedrotajiem prasa kopīgu saskaņotu rīcību.

Norvēģijas aizsardzības ministre novērtēja sadarbību mācību «Silver Arrow 2014» laikā, kas pērn notika Latvijā, un apliecināja, ka Norvēģija ir gatava turpināt sadarbību ar Latvijas bruņotajiem spēkiem gan mācību, gan dažādu projektu jautājumos.

Ī. Ēriksena Sēreide atklāja, ka Norvēģija apsver iespēju sūtīt savu bruņoto spēku pārstāvjus uz Latviju dalībai NATO komandvadības štāba elementā, par kura izveidi tika pieņemts lēmums NATO aizsardzības ministru sanāksmes laikā 5. februārī.

Latvijas un Norvēģijas bruņoto spēku vienības veiksmīgi sadarbojušās starptautiskajās militārajās operācijās, tostarp starptautiskajā operācijā Afganistānā. Par to bija iespējams pārliecināties 19. martā, kad Norvēģijas speciālo uzdevumu vienības grupas sastāvā taktiskos paraugdemonstrējuma veica arī karavīrs no Latvijas.

Valsts prezidents Andris Bērziņš apliecināja, ka notikušajā sarunā ar premjerministri Ernu Sūlbergu tika apspriestas valstu divpusējās attiecības gan politiskās, gan ekonomiskās sadarbības jomā, gan arī visos būtiskajos starptautiskajos jautājumos. «Esam vienisprātis, ka divpusējās attiecības

ir lieliskas. Tās balstās ciešā sadarbībā un savstarpējā uzticībā,» puda prezidents.

Preses paziņojumā pēc sarunas ar Norvēģijas Karalistes premjerministri Ernu Sūlbergu Valsts prezidents Andris Bērziņš vēstīja:

«Latvijas un Norvēģijas ekonomisko attiecību dinamika liecina, ka to attīstība ir pozitīva un augoša. Norvēģija ir trešais lielākais Latvijas investors pēc ieguldījumu apjoma pamatkapitālā.

Norvēģu uzņēmēji nav baidījušies investēt līdzekļus Latvijas ekonomikā jau no tās atjaunotās neatkarības pirmsākumiem, tādējādi sniedzot Latvijas partneriem tik nepieciešamās prasmes un zināšanas par Rietumu tirgu funkcionēšanu. Šobrīd Latvijā darbojas 339 uzņēmumi ar norvēģu kapitālu.

Šajā vizītē mani pavada viena no plašākajām uzņēmēju delegācijām, kas līdz šim piedalījušās šāda mēroga notikumos. Oslo ierašanās 58 Latvijas uzņēmēji. Norvēģijas maksātspējīgais tirgus ir interesants mūsu uzņēmējiem, par ko liecina tas, ka Latvijas eksports pārsniedz importu vairāk nekā četras reizes.

Šī gada pirmajā pusē Latvija ir uzņēmusies Eiropas Savienības Padomes prezidējošo lomu. Mūsu valsts prezidentūra ir laikā, kad Eiropa saskaras ar jauniem drošības izaicinājumiem un draudiem. Kara darbība Eiropas austrumos ietekmē visas Eiropas stabilitāti.

Krimas aneksija un bēdīgi slavenā Krimas referenduma gadadiena, kas par šo faktu atgādināja pavisam nesen — 16. martā, apdraudējums, kas saistīts ar hibrīdkara vešanu, terorisms. Tā ir jauna realitāte, kurā dzīvojam un kura jāņem vērā, domājot par mūsu valsti, Eiropas un pasaules nākotni.

Latvija un Norvēģija var patiesi lepoties ar ciešo sadarbību drošības un aizsardzības jomā. Martā beigās atzīmēsim 11. gadadienu, kopš esam uzticami sabiedrotie NATO ietvaros. Mūsu karavīri plecu pie pleca ir aizvadījuši misiju Afganistānā.

Ar premjerministres kundzi apspriedām NATO Velsas samita lēmumu ieviešanas gaitu, lai stiprinātu NATO kolektīvo aizsardzību un to pielāgotu mainīgajiem drošības apstākļiem.

Norvēģija reālās darbībās ir apliecinājusi savu ieguldījumu kolektīvajā aizsardzībā, veicot regulāru dalību Baltijas gaisa telpas patrulēšanā, Norvēģijas karavīriem piedaloties militārajās mācībās Latvijā, atbalstot Latvijas Bruņotos spēkus ar nepieciešamo ekipējumu.

Latvija un Norvēģija cieši sadarbojas Eiropas Ekonomikas zonas ietvaros. Mūsu valstij ļoti nozīmīgs ir Norvēģijas sniegtais atbalsts Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta ietvaros.

Tas ir ļāvis veikt nozīmīgas reformas Latvijas tieslietu jomā, veselības aizsardzībā, saglabāt vidi un kultūras mantojumu.

Latvija augstu vērtē Ziemeļeiropas valsti un Baltijas valsti tā saukto NB8 sadarbības formātu, kas apliecina mūsu viedokļu un rīcības līdzību.

Nobeigumā vēlreiz vēlos uzsvērt, ka šī vizīte un mūsu valsti sadarbības vēsture ir paraugs lieliskām valsti divpusējām attiecībām, kas sākotnēji savstarpējā uzticībā un cieņā. Pateicos Norvēģijas pusei par šo pilnvērtīgo vizīti, kas ļauj droši raudzīties nākotnē.»

*Sagatavoja Līga Lakuča pēc AM preses relizes un Valsts prezidenta preses paziņojuma.
Foto — Ārne Flotens un Turbjērns Hjūsvolls.*

Latgalē diskutē par jauniešu motivāciju iesaistīties valsts aizsardzībā

Diāna Selecka,

virsseržante, 2. ZSN štāba CIMIC speciāliste.

Foto — Normunds Mežiņš.

16. aprīlī Rēzeknes augstskolā notika diskusija par jauniešu motivāciju iesaistīties valsts aizsardzībā. Diskusijā piedalījās Daugavpils valsts ģimnāzijas audzēkņi — debašu centra dalībnieki, Rēzeknes augstskolas studenti un pasniedzēji, karavīri, zemessargi un jaunsargi.

«Šodien diskutējam par mūsu valsti un jūsu nākotni, lai jūsu nākotne būtu labāka,» atklājot pasākumu, sacīja aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis. Pēdējos gados ir krasi mainījusies ģeopolitiskā situācija, tāpēc arī jauniešiem ir ļoti svarīgi piedalīties diskusijā par valsts aizsardzības koncepcijas izstrādi. Uzdevums ir kopīgiem spēkiem izveidot šodienas drošības videi piemērotāku koncepciju ar ieskatu nākotnē. R. Vējonis uzsvēra, ka sabiedrībai ir jābeidz sūdzēties par valsti notiekošo un dzīvot ilūzijās, ka Latviju neskar pasaulē notiekošais. «Ja mēs nevēlēsimies paši aizsargāt savu valsti, citi arī to nedarīs. Jums, jauniešiem, jāspēj piedāvāt savs redzējums, risinājumi un scenāriji, kas ļaus mums saprast, kā aizsardzības jomas ekspertu veikums izskatās no

malas, kā arī gūt jaunas idejas turpmākai darbībai, lai kopīgiem spēkiem padarītu mūsu valsti drošāku.»

«Patriotismam nav tautības,» sacīja ministrs. «Mēs visi dzīvojam Latvijā un esam savas valsts aizstāvji. Vēl ir daudz jāstrādā, lai novērstu stereotipu, kas iesakņojies gadu gaitā.»

Rosinot pasākuma dalībniekus paust savu viedokli, R. Vējonis sacīja: «Galvenie jautājumi, kas būtu jāuzdod — vai man ir nākotne manā valstī un vai pie varas esošie ir sapratuši situāciju, spējuši formulēt idejas, pieņemt lēmumus un spēs rīkoties.»

Aizsardzības ministrs norādīja, ka valsts aizsardzības stiprināšana notiek vairākos

virzienos, kas ietver arī Nacionālo bruņoto spēku, tai skaitā Zemessardzes, stiprināšanu un rezerves sistēmas izveidi.

Diskusiju uzsāka debašu centra dalībnieki, kuri strādāja divās komandās — trīs jaunieši ar interneta vidē atrasto informāciju mēģināja pārliecināt pasākuma dalībniekus, ka Latvijā jaunieši ir motivēti iesaistīties valsts aizsardzībā, bet trīs citi skolēni bija noliedzošas komandas pārstāvji, kas mēģināja atspēkot šo apgalvojumu. Visa informācijas apmaiņa noritēja ļoti korektā un interesentā veidā, jo jaunieši līdz tam nebija saskārušies ar aizsardzības jautājumiem.

Debašu centra trenere Renāte Melnace pēc debatēm lūdza skatītājus balsot par to komandu, kuras sniegums zālei šķitis pārlicinošāks. Uzvarēja komanda, kura apgalvoja, ka Latvijā jaunieši ir motivēti iesaistīties valsts aizsardzībā. «Parasti jau labāk veicas tai komandai, kura sniedz apgalvojumu, jo apgāzt kādu pieņēmumu ir krietni sarežģītāk. Bet man ir prieks, ka jaunieši labi strādāja un visai kompetenti sniedza

argumentus par sev maz pazīstamu tēmu,» sacīja trenere R. Melnace.

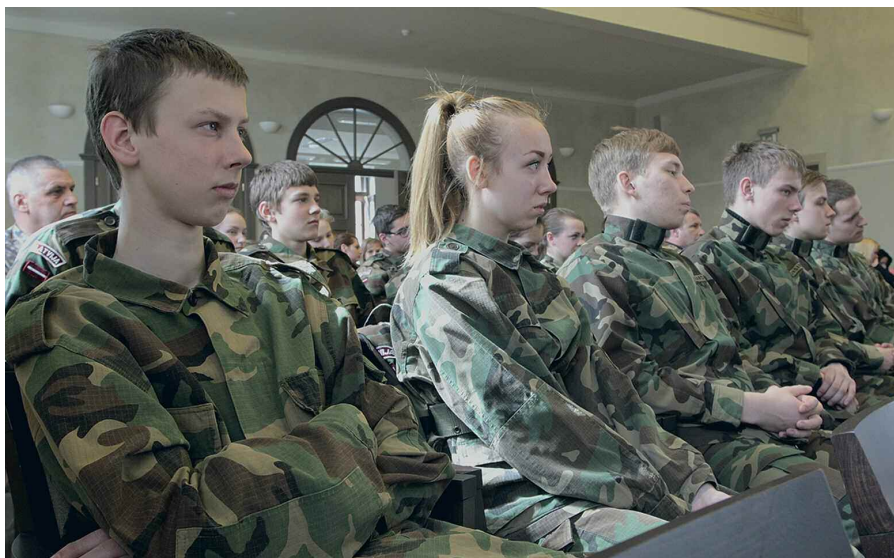
Izvērtējot debates, aizsardzības ministrs R. Vējonis sacīja, ka informācijas apmaiņa bijusi gana interesanta, bet gribējies, lai jaunieši būtu nedaudz atraisītāki.

Pēc diskusijas vārds tika dots arī karavīriem un jaunsargiem. Rēzeknes jaunsargi stāstīja par savu darbību, kā arī par 4. līmeņa nometnēm. Savukārt 2. Zemessardzes

**Mēs visi dzīvojam Latvijā
un esam savas valsts aizstāvji.
Vēl ir daudz jāstrādā, lai novērstu
stereotipu, kas iesakņojies
gažu gaitā.**

novada 25. kājnieku bataljona komandieris pulkvežleitnants Normunds Baranovs dalījās pieredzē, proti, jauniešiem, kas aktīvi darbojušies Jaunsardzē, krietni vieglāk ir uzsākt mācības Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā.

Aizsardzības ministrija ir uzsākusi darbu pie jaunās Valsts aizsardzības koncepcijas (VAK) izstrādes un organizē vairākas publiskās diskusijas, kuru mērķis ir koncepcijā ietvert sabiedrības viedokli par valsts aizsardzību un vienlaikus sniegt sabiedrībai plašāku ieskatu valsts aizsardzības jautājumos. Diskusiju laikā izteiktās idejas un priekšlikumi tiks izmantoti jaunās VAK redakcijas veidošanā, lai veicinātu tās izstrādes kvalitāti. Šis uzdevums jāveic saskaņā ar Nacionālās drošības likumu, kurā noteikts, ka katra sasaukuma Saeima līdz 1. oktobrim savā otrajā darbības gadā apstiprina jaunu VAK. **13**

Aicinājums — Jaunsardze

Dobelē, Zemessardzes 51. kājnieku bataljona teritorijā, no 10. līdz 12. aprīlim jau ceturto gadu pēc kārtas notika 1. novada nodaļas jaunsargu 4. līmeņa testu nometne. Atšķirībā no pagājušā gada, kad nometnē piedalījās arī citu novadu jaunieši, šogad tajā piedalījās tikai 1. novada nodaļas jaunsargi, kopskaitā 65. Testus kārtoja 60 jaunsargi, bet pieci nodrošināja praktisko darbību. Tūrisms, fiziskā sagatavotība, kompleksais teorētiskais tests, darbs ar karti un orientēšanās apvidū, ierindas mācība, pirmās palīdzības sniegšana, lauka kaujas iemaņas un darbības ar ieročiem — šīs astoņas disciplīnas bija ietvertas noslēguma pārbaudījumos. Tie, kas ieguva vismaz 50 punktus no 100, saņēma apliecinību par 4. līmeņa jaunsarga mācību paraugprogrammas apgūšanu. Testu veiksmīga nokārtošana jauniešiem sniedz priekšrocības, stājoties bruņotajos spēkos. Jau trešo gadu pēc kārtas nometnes noslēguma dienā jaunsargiem bija iespēja dot zvērestu un iestāties Zemessardzē. Šo iespēju izmantoja arī šī gada nometnes dalībnieki.

«4. līmeņa testu nometnē jaunieši jau ir izdarījis izvēli — savu nākotni saistīt ar militāro nozari. Jaunieši izvēlas iestāties Aizsardzības akadēmijā, dienēt Nacionālajos bruņotajos spēkos (NBS), robežsardzē vai iestāties Zemessardzē,» stāsta Dainis Karols, kas jau sešus gadus ir 1. novada nodaļas vadītājs. Uz jautājumu, vai ir zināms, cik āgrāko jaunsargu ir saistījuši savu nākotni ar militāro nozari, D. Karols atbild, ka precīzu datu nav, bet savus kādreizējos apmācāmos ir gadījis satikt gan Speciālo uzdevumu vienībā, gan Jūras spēkos, bet lielāko

Pirmās palīdzības sniegšanas testā jāpatur spēcīga asiņošana.

daju Zemessardzē. Nodaļas vadītājs atzīst, ka priecājas par katru jaunieta, kurš iestājas organizācijā, patriotiskas domas vadīts.

Arī jaunsargu instruktors Varis Jansons uzsver, ka pamatlītieta, ko viņš vēlas iemācīt jaunsargiem, ir patriotisms. Jaunsargu instruktors uzskata: «Jebkurš var kļūt par jaunsargu, ir tikai jāgrib.» Jaunsardzē var apgūt ne tikai militārās lietas, bet arī zināšanas, kas noderēs citās dzīves jomās, turklāt tas ir bez maksas.

Jautāju pašiem dalībniekiem, kāpēc viņi ir Jaunsardzes kustībā? Jaunieši atbild, ka jaunsargiem iemācot to, ko nemāca skolā. Jaunsardzē viņiem iemāca strādāt komandā, būt atbildīgiem ne tikai par sevi, bet arī saviem biedriem. Viss notiekot brīvāk nekā skolā, turklāt ir ne tikai jāmacās — viņi brauc arī ekskursijās un uz nometnēm, un tas viss notiek bez maksas. Uz jautājumu, vai viņi ieteiktu jauniešiem iestāties Jaunsardzē, skan atbilde — visiem, kas vēl nav spējējuši, noteikti tas jāizdara!

*Sagatavojusi Karolina Bruža.
Foto — Normunds Mežiņš.*

Pārvietošanas koordinācijas centrs — loģistika armijā

Taivo Trams

Foto — Gatis Dieziņš.

Armijas klātbūtne Latvijā ir jūtama arvien vairāk — tāds laiks. Pa ceļiem pārvietojas mūsu pašu bruņoto spēku tehnika, Ādažu poligonu apmeklē arvien vairāk partnervalstu karavīru. Taču, lai šis process noritētu ātri un pareizi, tiek ieguldīts liels darbs. Ar tā saukto armijas loģistiku, kas praksē gan ir daudz plašāks jēdziens, nodarbojas Pārvietošanas koordinācijas centrs, kas aprīlī svin savu piekto jubileju.

Pieaug pārvaldājumi — pieaug atbildība

Pieci gadi salīdzinoši nav liels laika posms, taču Pārvietošanas koordinācijas centram (PKC) īpaši pēdējā laikā ir bijusi ļoti liela nozīme mūsu bruņoto spēku un partneru kopīgo plānu īstenošanā un valsts drošības stiprināšanā. Un, protams, arī darba nav trūcis.

Nav jau tā, ka pirms PKC izveides viss notika pašplūsmā, saka PKC komandieris majors Didzis Veidenbaums. Ar šiem jautājumiem nodarbojas speciālisti, atrodoties dažādās bruņoto spēku vienībās. «Piemēram, Nodrošinājuma pavēlniecībā divi virsnieki,

Majors Didzis Veidenbaums vada PKC kopš tā izveidošanas brīža.

kuri nodarbojas ar pārvaldājumu plānošanu. Bija Pārvietošanas kontroles nodaļa, muitnieki atradās šeit, kur tagad ir izvietojies viss PKC, bet vienotas vadības nebija,» atceras D. Veidenbaums. Jautājums par procesa koordināciju aktualizējās 2010. gadā, kad caur Latviju sāka plūst NATO kravu tranzīts uz Afganistānu. Būtiski pieaugot kravu apjomam, kļuva skaidrs, ka bruņotajos spēkos ir jāveido viens centrs,

viena vienība, kas veiks šo procesu koordinēšanu, kārtos visas dokumentācijas lietas, organizēs iepirkumus utt. Tā diezgan operatīvi tapa PKC. «Neviena jauna štata vieta gan netika radīta — vienkārši no visām NBS vienībām, kas tā vai citādi bija saistītas ar pārvietošanu, tur strādājošos cilvēkus pārcēla uz jauno centru,» saka D. Veidenbaums.

Pavēle par PKC izveidi dienas gaismu ieraudzīja 2010. gada 1. aprīlī, bet reāls darbs

sākās ap maija vidu. D. Veidenbaumam gan tūlīt pēc PKC izveides nācies doties pusgadu ilgā misijā uz Afganistānu, kur viņš dienējis par muitas virsnieku NATO kravu tranzītam Kabulā.

Dara visu, kas saistīts ar pārvietošanu un robežas šķērsošanu

PKC ir tā Nacionālo bruņoto spēku vienība, kas koordinē NATO kravu piegādes uz Afganistānu pa dzelzceļu, nodrošina bruņoto spēku vienību pārvietošanas koordināciju, koordinē un organizē mūsu armijas personāla, ekipējuma un tehnikas transportēšanu uz un no starptautisko operāciju un mācību norises rajoniem, kā arī koordinē, kontrolē un vada visa veida muitas operāciju izpildi saistībā ar bruņoto spēku pārvietošanos vai pārvadājumiem. «Mēs esam tā vienība, kas nodrošina, lai visi mūsu sabiedrotie varētu iebraukt Latvijā — vienalga, vai viņi dodas uz mācībām vai brauc cauri valstij tranzītā. Mēs palīdzam kārtot gan muitas formalitātes, gan koordinējam viņu eskortēšanu — būtībā darām visu, lai viņi nonāktu līdz gala mērķim Latvijā. Izbraucot no valsts, šis gala mērķis ir robeža — sauszemes robeža, osta vai lidosta,» skaidro PKC komandieris.

PKC nodrošina visu procesu sekmīgu norisi arī gadījumos, kad kāda mūsu bruņoto

spēku vienība izbrauc ārpus Latvijas — tiek pildītas muitas deklarācijas un kārtota kravas dokumentācija, nodrošināta koordinācija ar citām valstīm, lai mūsu karavīri varētu netraucēti šķērsot to robežas utt. Tad vēl, protams, PKC ziņā ir visu starptautisko operāciju, kur piedalās Latvijas karavīri, loģistikas nodrošināšana. «Esam strādājuši gan Afganistānā, gan Mali un Centrālāfrikas Republikā. Mums ir izveidojusies laba sadarbība ar citu valstu kolēģiem, un arī pašiem uzkrāta pamatīga pieredze, tādēļ katras valsts specifiku un iespējas pārzinām gana labi,» saka D. Veidenbaums.

Vēl viens liels darba lauks ir muita — PKC ir divi cilvēki, kas nodarbojas ar visu preču atmuitošanu un dara to ne tikai gadījumos, kad tās paredzētas transportēšanai, bet kārtu muitas procedūras arī faktiski visiem NBS un Aizsardzības ministrijas iepirkumiem.

Brīvdienas un svētki bieži jāaizmirst

PKC speciālistu darba grafiks diezgan būtiski atšķiras no citām NBS vienībām. Pirmkārt, viņiem ikdienas darbs neatšķiras no tā, ar ko būtu jānodarbojas arī reālas karadarbības apstākļos. Otrkārt, brīvdienas un valsts svētki bieži vien jāaizmirst. «Citām vienībām ir mācību periods un pēc tam nosacīti klusais periods, bet mums PKC ir otrādi — mēs nosacīti atpūšamies laikā, kad citiem ir mācības,» atzīst D. Veidenbaums. Savukārt svētku bieži vien nav, jo tad parasti sanāk vai nu kādu mācību noslēgums, vai vienkārši iekrīt kādi iepriekš neplānoti pārvadājumi.

Mūsu saruna notiek dažas dienas pirms Lieldienām — mācību «Summer Shield XII» pēdējā norises dienā, bet PKC speciālisti

jau zina, ka šos svētkus ģimenes lokā tikpat kā neizdosies pavadīt — visas svētku dienas jau aizņemtas, jo Latvijā ierodas lidmašīnas un vilcienu sastāvi, lai aizvestu uz partnervalstīm vērienīgo mācību dalībniekus, tehniku un ekipējumu. Visbiežāk ļoti līdzīga situācija ir arī Jāņos, jo pirms tiem beidzas ikgadējās mācības «Saber Strike». «Igaunī ar lietuviešiem parasti vēl paspēj aizbraukt darba dienās, bet, piemēram, amerikāņiem Jāņu nav, nekur nav jāsteidzas...» rezumē PKC komandieris.

Improvizācija — būtiska darba sastāvdaļa

Neskatoties uz lielo darba apjomu, PKC ir samērā kompakta vienība — tajā pēc štatu saraksta ir 22 cilvēki, bet faktiski — 18. No tiem šobrīd tikai viens ir virsnieks — pats komandieris. «Vispār mēs esam divi, bet Plānošanas daļas priekšnieks pašlaik ir misijā. Kopumā mums ir četras virsnieku štata vietas, kuras nekad nav izdevies aizpildīt, jo mūsu darbā ir nepieciešamas diezgan specifiskas zināšanas.»

PKC darbinieki kopš 2010. gada regulāri piedalās misijās. «Tas nozīmē, ka visu laiku divi no 18 cilvēkiem ir misijā, vēl divi gatavojas, un divi ir pēc misijas. Seši cilvēki, var teikt, ir ārā no parastā darba ritma. Un vēl līdztekus darbam ir jāpaspēj veikt apmācības, jo uz vietas stāvēt nevar, ir jāattīstās. Viegli nav,» atzīst D. Veidenbaums.

Varētu šķist, ka PKC ikdienas darbs ir diezgan rutinēts, taču realitātē tā ir nemitīga improvizācija. Standarta operācijas aprakstu, protams, uzrakstīt var, taču dzīvē pēc tā nekas nenotiks, saka PKC komandieris. Vienmēr ir situācijas un nianšes, ko tu nekad nevarēsi ne paredzēt, ne aprakstīt.

Turpinājums 10. un 11. lpp.

Sākums 8. un 9. lpp.

Piemēram, it kā šķietami vienkāršs uzdevums — jānogādā kādas partnervalsts karavīri Ādažos. «Ir jāpasūta autobusi un kravas mašīnas ieroču un ekipējuma pārveidāšanai — to visu var ideāli salikt pa laikiem uz papīra. Bet pirmās izmaiņas sākas, ja, piemēram, lidmašīna aizkavējas par stundu vai pat četrām. Ja ir nomāti autobusi, tad li-gums ir noslēgts uz noteiktu laiku, un lidmašīnas kavēšanās tur nav plānota. Vēl var izrādīties, ka gaidāmā krava nav iepakota tā, kā bijis norādīts dokumentācijā — tad uzreiz ir jāmeklē, ar ko to izkrāmēt; vēl var gadīties, ka pasūtītajās mašīnās to nemaz nevarēs iekraut. Visu laiku ir jābūt gatavam improvizēt un daudzas lietas jātur galvā,» stāsta D. Veidenbaums. Vismazāk problēmu esot ar igauņiem, lietuviešiem un angļiem — pēdējiem patiešām viss ir pedantiskā kārtībā.

«Man šķiet, ka sasniegumi un panākumi ir vairāk atkarīgi no paša cilvēka. Un arī no tā, kā vadītājs nodaļā uzvediesies, — kā iedvesmos pārējos, tā arī viņi darbosies. Personiskais piemērs ir visvairāk vērtīgais faktors,» uzskata J. Putniņš. Runājot par savu komandu, viņš ir pārliecināts — tā ir pati labākā, citādāk nemaz nevarētu būt. «Visi strādā ar milzīgu atdevi, uz visiem var pilnībā paļauties.»

PKC komanda ir ļoti motivēta un mīl savu darbu. «Visiem patīk šeit strādāt. Šis darbs noteikti nav tāds, kas rada rutīnu — tās šeit nav vispār. Mēs no rīta nākam uz darbu un nezinām, kas būs vakarā, kam uz kuriem būs jābrauc,» smeļ PKC komandieris.

Visi PKC darbinieki ir labi savas jomas speciālisti un uzkrājuši lielu pieredzi, dienot bruņotajos spēkos. Jaunākajai PKC darbiniecei ir sešu gadu stažs armijā, vecākajam — vairāk nekā divdesmit.

Būtiski pieaugot pārveidājumu apjomam, PKC kļuvis ļoti aktuāls kadru jautājums.

PKC darbiniekiem ir arī citas visai augstas prasības. Piemēram, obligāta ir laba angļu valodas prasme, visiem cilvēkiem nepieciešama arī 2. kategorijas pielaide valsts noslēpumam. «Līdz ar to vienkārši ņemt kādu no jauniešiem instruktoriem uzreiz pēc Alūksnes es nevaru — ir skaidrs, ka viņš nevarēs, piemēram, BALTBAT veterānam mācīt, kā pareizi krāmēt konteineru. Tas praksē nestrādās, turklāt viņš arī pats to vēl nemaz nezinās — nebūs pieredzes. Savukārt labus speciālistus, kas jau ir savās vienībās, es nemūžam nedabūšu — komandieri savus labos kadrus sargā kā acuraugu. Un tad nu veidojas nedaudz tāds kā apburtais loks,» saka D. Veidenbaums.

Vēl potenciālajiem PKC darbiniekiem noteikti ir vajadzīga vēlme strādāt nevis no 8.30 līdz 17.00, bet tik, cik vajadzīgs. Tas nozīmē būt gatavam jebkad spēt atteikties no brīvdienām un saviem pasākumiem. Ne visi ir tam gatavi, atzīst PKC komandieris.

Par brīvajiem instruktoru vietām gan parasti ir liela interese. «Mēs te smejamies — kastings ir sācies. Ja ir kvantitāte, tad var dabūt arī kvalitāti, izvērtēt un atrast piemērotākos kadrus. Tomēr lielākajai daļai citu vienību ir vieglāk atrast personālu,» uzskata D. Veidenbaums.

«Tolaik mēs tikpat kā nestrādājām...»

Šo piecu gadu laikā PKC darbs ir mainījies teju līdz nepazīšanai. «Ja man tagad tā godīgi būtu jāsalīdzina apjomi, es teiktu, ka tolaik, kad PKC bija tikko izveidots, mēs tikpat kā nestrādājām,» atzīst D. Veidenbaums. Pārveidājumu apjoms īpaši būtiski

Kolektīvs ir vislielākā vērtība

Līdzīgi daudziem citiem gan militārajiem, gan civilajiem vadītājiem, arī PKC komandieris par lielāko vērtību uzskata savus cilvēkus. «Man ir liels prieks par kolektīvu. Var teikt, ka 80% kolektīva ir tā sauktie vecie speciālisti, kas tika savākti vienkopus no dažādām vietām, veidojot PKC. Viens no mūsu vienības pamatiem noteikti ir seržants Juris Putniņš — viņš ir cilvēks, kurš savulaik būtībā izveidoja Pārvietošanas kontroles grupu, vāca kopā šīs jomas speciālistus jau 2006. gadā,» stāsta D. Veidenbaums. J. Putniņš savā ziņā ir arī vienības «mugurkauls» pašlaik, spējot motivēt labākiem sasniegumiem visu centra kolektīvu.

Vajadzīgi cilvēki ar specifiskām zināšanām

Viena no lielākajām problēmām PKC ir kadru trūkums. «Armijā kopumā trūkst virsnieku. Mums turklāt vajadzīgi cilvēki ar specifiskām priekšzināšanām, kuriem ir vismaz kaut kāda sagatavotība un sapratne par loģistiku,» uzsver D. Veidenbaums. Tomēr civilo loģistiku un armijas transportēšanu gluži vienā grozā likt nevar, abām ir visai būtiskas atšķirības. Piemēram, armijai nav sava milzu autoparka ar dažādu speciālo tehniku, ko izmantot kravu pārvietošanai, — tāda nepieciešamības gadījumā tiek nomāta, PKC savukārt organizē, koordinē un kontrolē visu pārvietošanas procesu.

pieaudzis pagājušā gada aprīlī, bet jau novembrī PKC nācās apstrādāt 120 pieprasījumus mēnesī — tas nozīmē 120 dažādas kustības Latvijas teritorijā, kas visas jāme nedzē un jākoordinē. Šis pavasaris apjoma ziņā daudz neatpaliek — notiek vienību rotācija, mācības, ierodas partnervalstis. «Kad taisījām PKC un veidojām štatu sarakstu, mēs pat iedomāties nevarējām par šādiem apjomiem. Un apjoms mazāks nekļūs, tas ir viennozīmīgi,» saka PKC komandieris. PKC gan jūt to, ka vadība novērtē viņu darbu, un saņem nepieciešamo atbalstu no NBS Nodrošinājuma pavēlniecības vadības.

PKC speciālisti ne tikai organizē un vada, bet arī paši piedalās visos pārvadājumos, pilnveidojot darbu izpildi uz savas pieredzes bāzes. Piemēram, PKC cilvēki jau kādu laiku uzsākuši armijas transporta kolonnu pavadīšanu, izmantojot nevis konvoja sarkanžilās bākugunis, bet gan brīdinošās, dzeltenās. «Sākām to darīt, lai lieki nekaitinātu cilvēkus. Lielās armijas kolonnas īpaši nepatīk smago mašīnu šoferiem, kam nākas apstādināt savus braucamos un tērēt laiku un degvielu. Pagājušā gada rudenī sākām izmēģinājuma kārtā pavadīt kolonnas ar dzeltenajām bākugunīm un tikām pie interesantiem rezultātiem. Piemēram, bija jāpavada kolonna no Ādažiem uz Liepāju. Pirmā kolonna ar 30 mašīnām izbrauca Militārās policijas pavadībā, ar sarkanžilajām bākugunīm. Mēs braucām ar 20 mašīnām, izbraucām pusstundu vēlāk un izmantojām dzeltenās ugunis. Liepājā ieradāmies 15 minūtes pēc pirmās kolonnas, tātad pa ceļam viņus panācām,» stāsta D. Veidenbaums.

Armijas tehnikas kolonnas pa Latvijas ceļiem cenšas pārvietoties iedzīvotājiem iespējami draudzīgā veidā.

Visos būtiskākajos pārvadājumos piedalās arī pats PKC komandieris. «Ja es par 100% neesmu pārliecināts, ka viss būs kārtībā, tad negribu citus tramdīt. Labāk pats tieku ar visu skaidrībā,» viņš saka.

«Tomēr visiem vajadzētu zināt un atcerēties, ka visos gadījumos, ja paredzēts veikt kādas pārvietošanās darbības, kas saistītas ar robežas šķērsošanu, tas obligāti jāsaņem ar mums,» uzsver D. Veidenbaums. **IS**

Viss notiek

Top dzejnieces Astrīdes Ivaskas iecerētā grāmata par Lesteni. Garas stundas aizvadītas, stāstot par laimīgās bērnības un agrās jaunības sapņu zemi, ko čakli pierakstīja dzejnieces palīgi. Lestenes vēsturi un cilvēku likteņus pēta Arnis Šablovskis. Grāmata būs. Tāpat agrāk vai vēlāk durvis vērš Lestenes baznīca. Arī tās tapšanā klāt ir Astrīdes Ivaskas artava un labās domas. Skaisto vasaru dievnamam, kurp iet kopā ar vecākiem, bet dažreiz klusiņām vērtas smagās durvis un aprīnīts skaistums... Tas pārpasaulīgais daiļums palika sirdī uz laiku laikiem. Tāpēc tik ļoti sāpēja sirds, kad gandrīz pēc pusgadsimta dzejniece ieraudzīja karā sapostīto baznīcu.

Pirms pāris gadiem decembra sākumā Lestēnē pulcējās kultūras pārstāvji no Rīgas, no Tukuma. Baznīcā skanēja Latvijas Radio kora dziedājums, skanēja kā apsoliņš, ka svinīgajām runām sekos nopietns darbs. Tobrīd Astrīde bija laimīga, un kopš tā brīža viņa mēdza bieži runāt ar saviem domu draugiem, kā palīdzēt Lestenei. No viņas puses sekoja reāla rīcība. Viss notiek. Viss iet savu, Dieva lemto gaitu.

Dienās, kad dzejniece bija ceļā uz aizsauli, vairākkārt pārlasīju viņas veltījumu dzejā tēvam — Latvijas armijas ģenerālim Mārtiņam Hartmanim, Lāčplēša Kara ordeņa kavalierim, Lestenes muižas īpašniekam. Pateicoties ģenerālim, man bija lemts satikt un iepazīt Astrīdi Ivasku, jo viņa 20. gs. deviņdesmito gadu sākumā ieradās Latvijā, Aizsardzības ministrijā, lai runātu par tēva īpašuma — Lestenes muižas — likteni. Viņas starojums apbūra. Pirmo reizi savā dzīvē satiku pasaules kultūras cilvēku, deviņās valodās runājošu, kultūru, it sevišķi literatūru pārzinošu, bet ļoti sirsnīgu un mīļu. Katra tikšanās ar Astrīdi Ivasku bija svētki dvēselei. Tā īsti viņu sapratu, kad izlasīju grāmatu «Pasaules pagalmos». Lūk, daži fragmenti no šīs brīnišķīgās dzejas prozā.

«Par sevi. Esmu dzimusi Rīgā, Lauvas zīmē, gada skaistākajā mēnesī augustā, un, kam tuvas zvaigznes, tas sapratīs, pret ko man bijis jācinās un kas mūža pūrā līdzī dots.

Mātes priekšteči ir vidzemnieki no Ķīšezera apkaimes, jūrnieki, tālbraucēji kapteiņi. Kuģa taurēšana miglainos rītos bij mātei mīlākā skaņa. Māte bij rokdarbniece: laiku pa laikam mūsu dzīvoklis pārvērtās grāmatu sietuvē ar līmes smaržu un zelta krāsas pudelītēm, pa laikam austuvē, pa laikam stikla

gleznotāja darbnīcā. Viņa iespēja daudz: nogāzt pie zemes spēcīgāko vīru ar džiū-džitsa paņēmienu, audzēt viņogas, pieņemt ārzemju diplomātus un sarīkot apkūlības.

Tēvs, jā — tēvs. Tēvs bija vienīgais cilvēks, kurā kā spoguļi spēju saskatīt sevi. Ar tēvu dzīve būtu bijusi tāda, kādu to mirstīgajiem nedod dievi; padomju vara tēvu nobendēja 1941. gadā. Viņš mīlēja maksākerēt, meditēt, apstaigāt laukus un grāmatveikalus, valkāt karavīra tērpu, runāt maz un raudzīties saules rietos. Tēvs dzīvoja ciešā

saskarē ar saviem senčiem. Dzimis viņš bij pie Kuldīgas, un pa ciltskoka zaram iesniedzās kuršu ķoniņos un lībiešos.

Brālis Juris Varlejs bērnībā bij niķīgs, un viņam nepadevās svešvalodas. Es bērnībā biju klausīga, un man labi padevās svešvalodas; gājām abi Franču licejā. Vēlāk brālis Juris labojās, mīlēja sēdēt un domāt; viņam ļoti padevās matemātika. Es kļuva niķīga, mīlēju klejot un domāt; man nepavisam nepadevās matemātika. No brāļa iznāca labs matemātiķis — no manis neiznāca nekā tam līdzīga.

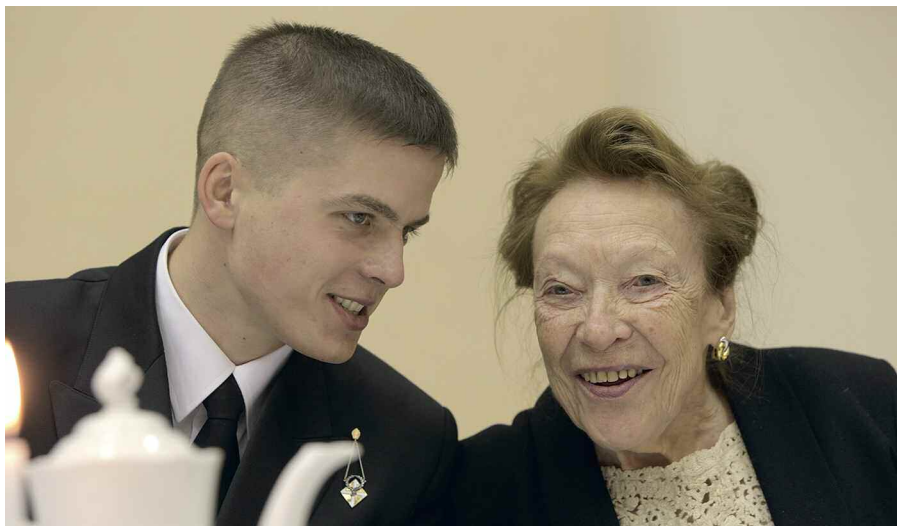
Bērnības vasaras iesākās pie jūras un beidzās Lestenes muižā, Zemgales augstienē.

IN MEMORIAM

Dzejniece Astrīde Helēna Ivaska
(dzimusi Hartmane)

1926. gada 7. augustā Rīgā—2015. gada 24. martā Rīgā

Astrīde Ivaska un ģenerāļa M. Hartmaņa Goda zobena īpašnieks leitnants Kaspars Pollaks, 2014. gada 30. novembris.

Desmit Lestenes vasaras atskatoties saplūst vienā vienīgā zeltainā vasarā, kuras saskaņu netraucē nekas, pat pirmā mīlestība ne, pat ne karš. Kad pirmo reizi iebraucām Lestēnē, zeme bij nosēta gaiļpiešiem un dzeltenām pļavu tulpēm. [...] Kad aizbraucām no Lestenes pēc desmit gadiem, zeme bij zeltaina no āboliem un kļavu lapām. Pēdējā rudenī noņēmām ziemas ābolus tikpat rūpīgi kā ik gadus, izzvejojot tos pa vienam no zilgmes

ar garām maīkstēm un noglabājot klēti [1944. gada rudens].

Mārburgā pie Lānas [Vācijā] man pavērās Eiropas gara pasaule. Triju gadu laikā universitātē nodarbojos ar septiņām svešvalodām, gan dzīvām, gan sen sastingušām, un ieprecējos somugru kultūras lokā. Manas dzīves lielākais sasniegums ir tas, ka esmu iemācījusies runāt īgauniski un cept rupjmaizi.

Ilgu gadus esmu dzīvojusi Amerikā, bet esmu bieži atgriezies Eiropā. To apceļojot, man soli pa solim atklājusies Eiropas īstenā seja. Četras zemes un to dzejnieki mācījuši mani saprast dzīvi un nāvi: Austrija, Spānija, Grieķija un Somija. Vīne, pilsēta kā pārbriedis auglis, kam nīcība iēdusies jau serdē, bet kam garša brīnumsalda, mācīja pieņemt nāvi kā dzīves daļu, par ko var skumt, bet ne par daudz. Spānija mācīja nicināt nāvi un spēlēties ar to, izaicinot uz divkauju. Nāve Spānijā ir iedvesma un varens radītājs spēks. Grieķijā nāves nepazīst, tur ir tikai mūžīga dzīvošana saulē. Nonācu Krētas salā kā svētcēlniece, kam visi grēki piedoti un atņemtas bailes. Somijā nāves vietā ir mūžība, mežu un ezeru mūžība. Tur gribas saukt: nāve, kur ir tavs dzelonis, un gaviļlēt kā bērnam, lasot sēnes un ogas. Daudz ir Somijas mežos sēņu un ogu, daudz tās ezeros zivju, liela ir ļaužu vientulība, liela arī laipnība. Pie Vidusjūras dzīve zvīlo, Somijā tā ir viengabalaina, raupja un klusa. Somija kļuvusi man par otru bērnbu un otrām mājām. Un ko gan dzīvē citu varam cerēt, kā laiku pa laikam nonākt atkal mājās [1981.].

Atgriešanās

Autobusā mēs pārbraucām Igaunijas robežu pie Ainažiem, izkāpjām, un mūs piepeši pārņem šī sajūta, ka esam nonākuši galā. Ne vietiski galā, jo braucām taču uz Rīgu, bet metafiziski galā: tālāk vairs nav kurp iet. Mēs esam aiztikuši. Vairs nav ceļa ne uz priekšu, ne atpakaļ, šis ir gala un sākuma punkts, nezinot meklētais punkts, kur viss sākas no jauna. Kā sliedējs, kājām sasniedzot ezera dibenu, nevar vairs dziļāk grīmt, tikai atsperties un sākt celties augšup, tā mēs esam sasnieguši Latvijas zemi. Ilgs ir bijis šis niriens, četrdesmit četrus gadus ilgs, bet šai brīdī mēs sākam iet citā virzienā, mēs esam atspērušies pret dzimto zemi, un mēs nirstam augšup.

Šai brīdī dzīves abas puses — tā tur un tā šeit, svešums un dzimtene, tas pazīstamais šaipusē un tas noslēpumainais tur palikušais, šīs puses sāk tuvojies viena otrai kā rokas atplestiem pirkstiem, kas saslēdzas domai vai lūgšanai, un divu vietā ir viens. Nav vairs puses, ir vairs tikai veselums [1988. gada rudenī].»

2001. gada 1. martā Astrīde Ivaska atgriezās Rīgā, ģenerāļa Mārtiņa Hartmaņa dzīvoklī, un 75. dzimšanas dienu viņa jau svinēja dzimtenē. Savu ritējumu uzsāka dzīve Latvijā. Aizvadītais, 2014. gads dzejniecei bija īpaši darbīgs. Kopā ar dzejnieku Jāni Peteru viņa vairākkārt devās uz Kurzemi. Bet rudenī piepildīja vienu no saviem sapņiem — apmeklēja Svēto zemi. Palikdama uzticīga savai pārliecībai, ka «viss, ko mūsu maņas saņem no pasaules, ir dots mums ne glabāšanai, bet tālāk došanai», viņa aicināja draugus un stāstīja par piedzīvoto Izraēlā.

Šā gada 13. februārī Astrīde Ivaska cieņojās Nacionālajā aizsardzības akadēmijā tās 23. jubilejas pasākumā. Ar rektoru Egilu Leščinski tika norunāts par ģenerāļa M. Hartmaņa Goda zobena īpašnieku — piecu virsnieku tikšanos ar akadēmijas saimi. Viss notiks.

Igaunijas prezidents Lennarts Meri 1993. gada 15. maijā, uzrunādams pulcējušos Ivara Ivaska izvadīšanas ceremonijā Rengu kapsētā Igaunijā, uzsvēra: «Rakstnieka dzīve turpinās, viņš uzsāk jaunu dzīvi savos darbos.» Arī Astrīde Ivaska turpināsies savā tautā.

Lestenes parka simtgadīgā lapegle tērpies zaļā rotā, bet dzeltenās pļavu tulpes gaidīs ciemos bites. Zem sirmajām liepām saplauks gaiļpieši — kā ik vasaru.

Skaists, lai arī gana grūts bija dzejnieces Astrīdes Ivaskas mūžs. Laimīgi ir tie cilvēki, kuri baudīja viņas sirds siltumu.

Edīte Sondoviča

Foto — Gatis Dieziņš.

2. ZSN un KS uzvar NBS basketbola čempionātā

No 11. līdz 13. martam Rīgā norisinājās NBS čempionāts basketbolā, kurā šogad par godalgām 1. līgā vīriešiem cīnījās astoņas regulāro spēku un Zemessardzes vienības, bet 2. līgā — tikai četras.

1. līgas pusfināla spēlēs Gaisa spēku aviācijas bāzes (GS AB) komanda (kpt. N. Kisnics, vlt. R. Staņislavskis, vlt. A. Žagars, lt. A. Čerņaks, lt. S. Kuklis, dkar. A. Jumīkis, dkar. E. Josts, dkar. M. Lasis) ar 26:48 atzina 2. Zemessardzes novada (2. ZSN) komandas (zs. A. Brūniņš, zs. K. Paegle, zs. N. Gaigalietis, zs. N. Rikveilis, zs. K. Mediss, zs. K. Kalniņš, zs. M. Pētersons, zs. A. Lūsis) pārākumu, bet Zemessardzes 51. kājnieku bataljona (ZS 51. KB) spēlētāji (zs. K. Meiers, zs. O. Liepiņš, zs. A. Savčenko, vs. A. Bērtulis, kpt. M. Straumanis, zs. N. Ramanauskis, zs. J. Priļiņš, zs. D. Vilsons) ar 20:39 piekāpās Nacionālās aizsardzības akadēmijas (NAA) basketbolistiem (kpt. I. Gulbis, kad. M. Caune, kad. M. Čaupjonoks, kad. K. Indruška, kad. M. Valdmanis, kad. M. Brēdiķis, kad. M. Ozoliņš, kad. I. Veinbergs). Finālspēlē pārliecinošu uzvaru ar 43:28 pār NAA basketbolistiem izcīnīja 2. ZSN basketbola komanda, bet pie bronzas medaļām šoreiz tika ZS 51. KB komanda, kura ar 39:20 bija pārāka pār GS AB basketbolistiem.

2. līgas pusfināla spēlēs Zemessardzes Studentu bataljons (ZS St. BN; vlt. V. Brīvers, vs. U. Grīnēvičs, zs. R. Kujikovskis, zs. E. Lūsis, zs. R. Rozenbergs, zs. G. Mertens, zs. R. Drengers) ar 36:28 pārspēja Nodrošinājuma pavēlniecības 3. reģionālā nodrošinājuma centra (NP 3. RNC) basketbolistus (maj. J. Čudo, maj. U. Turks, vsrž. K. Kancāns, srž. A. Rakstiņš, srž. M. Grīnbarts, kpr. A. Lācis, dkar. J. Novikovs, cd. I. Carevs), bet Kājnieku skolas (KS) komanda (srž. I. Žuržu, srž. R. Ozoliņš, kpr. R. Teters-Teterovskis, kpr. I. Trops, dkar. N. Lepiks, kar. R. Neupakojevs, kar. E. Baumanis, kar. G. Mačs) ar 15:13 bija pārāka pār Jūras spēku flotiles Patruļkuģu eskadras (JSF PKE) komandu (kpr. A. Šteinbergs, kpr. A. Saulīte, dmtr. K. Joniks, dmtr. U. Anzenavs, dmtr. K. Laukšteins, dmtr. A. Osijuks). 2. līgas finālā ZS St. BN ar 15:22 atzina KS basketbola komandas pārākumu, savukārt 2. līgas bronzas medaļas ieguva JSF PKE komanda, ar 26:19 uzvarot NP 3. RNC komandu.

*Sagatavojuši NBS SK 1. klases speciāliste
dkar. Gerda Krūmiņa.
Autores foto.*

Peldēšanā atkal labākā Zemessardzes Studentu bataljona komanda

Nacionālo bruņoto spēku (NBS) peldbaseinā **19. marta** rītā tikās 75 peldēšanas entuziasti un sportisti no 15 regulāro spēku un Zemessardzes vienībām, lai NBS čempionātā vairākās vecuma grupās noskaidrotu šī gada labākos peldētājus 50 un 100 metru brīvā stila distancēs. Atsevišķi tika vērtēti arī profesionālā dienesta karavīri.

Pirmie startēja V-1 grupas peldētāji 100 metru brīvā stila distancē. Ātrākie šoreiz izrādījās Zemessardzes Studentu bataljona (ZS St. BN) pārstāvji: zs. J. Freimanis un vs. G. Deičmans (attiecīgi 00:56,76 un 00:59,05). 3. vietu ieguva 2. Zemessardzes novada (ZSN) zs. A. Platonovs (01:02,89).

Tikpat garu distanci mēroja arī V-2 grupas dalībnieki — kpr. S. Šika no Nodrošinājuma pavēlniecības 3. reģionālā nodrošinājuma centra (NP 3. RNC) atkārtoja iepriekšējo gadu panākumus un izcīnīja čempiona titulu (01:02,89), uzrādot trešo ātrāko laiku arī starp V-1 grupas dalībniekiem. 2. vietu ieguva kpt. V. Žigarkovs no Gaisa spēku aviācijas bāzes (GS AB), bet 3. vietu izcīnīja kpt. G. Volframs no Apvienotā štāba (AŠ).

Zs. R. Busmanis no 3. ZSN uzvarēja (00:29,90) 50 metru brīvā stila distancē V-3 grupā. 2. vietā — viņa komandas biedrs zs. A. Hofmans, trešajā — Militārās policijas komandieris plkv. T. Majors.

100 metru brīvā stila distancē profesionālā dienesta grupā vīriešiem otro zelta medaļu ieguva kpr. S. Šika, 2. vietā ierindojās kpt. V. Žigarkovs, bet labāko trijnieku

noslēdza kad. E. Bernsons no Nacionālās aizsardzības akadēmijas (NAA). Savukārt plkv. T. Majors bija ātrākais 50 metru distancē, 2. vietā ierindojās št. vsrž. A. Lapsa (Štāba bataljons), bet 3. vietu ieguva kpt. Z. Millers (NP).

Sievietēm 50 metru distancē pārliecinoši zelta medaļu (00:30,33) S-1 grupā izcīnīja zs. J. Grugule (2. ZSN), apsteidzot 2. vietas ieguvēju zs. E. Priekuli un 3. vietas ieguvēju zs. A. Blauu (abas ZS St. BN).

Kpr. J. Bērziņa no Sauszemes spēku kājnieku brigādes (SZS KBde) uzvarēja (00:32,59) 50 metru peldējumā S-2 grupā. 2. vietā — kpt. R. Everte no Mācību vadības pavēlniecības (MVP), 3. vietā — kpr. A. Čalova (2. ZSN). Savukārt kpr. I. Priedīte (NP 3. RNC) bija ātrākā peldētāja S-3 grupā. 2. vietā ierindojās vsrž. J. Lulberga (MVP), 3. vietā — kpt. L. Klauža (AŠ).

Sacensības noslēdzās ar 4x50 metru stafesu peldējumu, kur 11 komandu konkurencē 1. vietu (01:56,06) izcīnīja ZS St. BN komanda. Zaudējot uzvarētājiem 0,78 sekundes, 2. vietā ierindojās 2. ZSN komanda, bet 3. vietā — NAA peldētāji (02:04,00).

Jau tradicionāli 1. vietu komandu vērtējumā izcīnīja ZS St. BN (zs. E. Priekule, zs. J. Freimanis, vs. G. Deičmans, zs. K. Žumburs). 2. vietu ieguva 2. ZSN komanda (zs. J. Grugule, zs. A. Platonovs, zs. K. Martinsons, zs. A. Krūmiņš), bet 3. vietu — NAA komanda (kad. A. Ļebedeva, kad. E. Bernsons, kad. G. Kūlmanis, kad. G. Jaunzemis).

*Sagatavojuši NBS SK FSSN 1. klases speciāliste
dkar. Gerda Krūmiņa.
Autores foto.*

Ziemas orientieristi ceturšie slēpošanas čempionātā militārpersonām

No 24. līdz 27. martam Zviedrijas pilsētā Bodenā norisinājās 53. Starptautiskās militārās sporta asociācijas (CISM) pasaules karavīru čempionāts slēpošanas veidos. Latvijas Nacionālos bruņotos spēkus (NBS) čempionātā pārstāvēja seši sportisti: biatlonisti — dkar. A. Rastorgujevs, zs. B. Bendika un ziemas orientieristi — kpt. L. Klauža, zs. R. Kivlenieks, zs. A. Kivlenieks, kā arī zs. N. Raize.

Pirmie sacensības atklāja ziemas orientieristi. No Latvijas komandas labāko rezultātu vidējā distancē vīriešiem sasniegta zs. R. Kivlenieks, 25 dalībnieku konkurencē izcīnot 11. vietu. 13. vietu ieņēma zs. A. Kivlenieks, bet pasaules čempionāta debitants zs. N. Raize ieguva 20. vietu. Zelta medaļu izcīnīja Zviedrijas bruņoto spēku pārstāvis E. Blomgrēns, kuram izdevās apsteigt vairākkārtējo pasaules un Eiropas čempionātu uzvarētāju un šo sacensību favorītu E. Hrenņikovu no Krievijas. Kā pēc sacensībām atzina sportisti, šīs bijušas visai ekstremālas sacensības, kurās pieļautas arī vairākas mulķīgas kļūdas. Sērсна uz sniega jāva sportistiem distancē būt ļoti ātriem un izmantot īsākos ceļus līdz kontrolpunktiem. Taču apledojušais sniegs lika sportistiem gluži kā enduro sportā ne tikai laviērt starp kokiem un krūmiem, bet arī izvairīties no klintīm un milzīgiem akmeņiem. Daudzi krita un lauza inventāru. Lai arī individuāli Latvijas orientieristi neierindojās labāko astotniekā, komandu vērtējumā mūšējie astoņu komandu konkurencē izcīnīja augsto 4. vietu (ieskaitē vērtēja divus labākos). Savukārt sievietēm vienīgā Latvijas bruņoto spēku pārstāve kpt. L. Klauža, kura pēdējā laikā vairāk pievērsusies distanču slēpošanai, ierindojās 13. vietā.

Jauktajā komandu sprintā mūsu komanda (kpt. L. Klauža un zs. R. Kivlenieks) neklūdotes ātri atrada vajadzīgos kontrolpunktus un izcīnīja 7. vietu. Pavisam uz starta stājās 13 komandas. Diemžēl sacensību laikā sabojājās elektroniskās atzīmēšanas ierīces, un sacensību organizatori mūsu un vēl trīs valstu orientēšanās komandas nākamajā dienā pēc sacensībām diskvalificēja.

Biatlona 10 kilometru sprinta distancē vīriešiem bija jāveic viena šaušana guļus un nākamā stāvus. 46 dalībnieku konkurencē dkar. A. Rastorgujevs ar divām kļūdām, pa vienai katrā šautuvē, izcīnīja 9. vietu, no uzvarētāja francūža S. Furkāda atpaliekot 1 minūti un 4,7 sekundes. Savukārt zs. Baiba Bendika 7,5 kilometru sprinta distancē, divas reizes kļūdotes šautuvēs, izcīnīja 19. vietu (+2:05.5). Sievietēm

uzvarēja K. Guzika no Polijas, nosargājot pagājušajā gadā izcīnīto čempiones titulu. Tā kā Latvija biatlona sacensībās piedalījās ar vienu dalībnieku katrā disciplīnā, tad mūsu komanda nestartēja biatlona patruļas sacensībās un netika vērtēta komandu kopvērtējumā (nepieciešami vismaz trīs sportisti).

Kopējā valstu rangā pēc medaļu sadalījuma un iegūtajām vietām 19 valstu konkurencē Latvijas komanda ierindojās 15. vietā, bet čempiona kausu izcīnīja Francijas bruņoto spēku izlase, apsteidzot Krievijas un Vācijas sportistus.

Sagatavojuši NBS SK FSSN 1. klases speciāliste dkar. Gerda Krūmiņa.

Foto — no L. Klaužas personiskā arhīva.

Triumfē ZS 17. pretgaisa aizsardzības bataljona volejbolisti

Rīgā **no 8. līdz 10. aprīlim** pulcējās labākie Nacionālo bruņoto spēku (NBS) volejbolisti, lai noskaidrotu, vai kādai komandai šogad beidzot izdosies pārspēt 1. līgas daudzkārtējos NBS čempionus — Zemessardzes 17. pretgaisa aizsardzības bataljona volejbolistus (ZS 17. PABN).

1. līgā vīriešiem bija pieteikušās septiņas komandas, no kurām pirmajā pusfinālā tikās ZS 17. PABN komanda ar Militārās policijas (MP) komandu. Spēlē ar 2:0 (25:13; 25:22) pārkāpi bija ZS 17. PABN volejbolisti (zs. E. Buivids, zs. R. Ozoliņš, zs. G. Vanags, zs. V. Smirnovs, zs. R. Pridāns, zs. K. Gertners, zs. K. Butkevičs, zs. T. Prokofjevs). Savukārt otrajā pusfinālā sīvā cīņā Štāba bataljona (ŠB) volejbolisti ar 2:0 (25:22; 25:21) uzvarēja Gaisa spēku aviācijas bāzes (GS AB) volejbolistus. Finālā pirmajā spēles setā pārliecinoši ar 25:14 uzvarēja ZS 17. PABN komanda. Lai kā censtos ŠB komandas volejbolisti (lt. M. Pamiļjans, kpr. K. Žalkalns, kpr. J. Mičs, kpr. V. Grinfelds, dkar. A. Adamaitis, kar. J. Jegorovs, kar. R. Zelčs, kar. D. Stučka), demonstrējot skaistu spēli gan uzbrukumā, gan aizsardzībā, arī nākamajā setā tika piedzīvots zaudējums (21:25).

Spēle par čempionāta bronzas medaļām starp MP un GS AB komandām ritēja līdzīgi, bet abu setu galotnēs mazliet veiksmīgāki izrādījās MP volejbolisti (kpt. E. Tišanovs, kpt. M. Ozoliņš, srž. A. Grivāns, srž. E. Valaks, kpr. J. Graudiņš, kpr. K. Dumpis, dkar. J. Graudiņš, srž. M. Andže) — 25:22; 25:21.

Savukārt **2. līgas** pirmajā pusfinālā tikās Kājnieku skolas (KS) volejbolisti un Nodrošinājuma pavēlniecības (NP) volejbolisti. Ar 2:0 (25:7; 25:13) pārliecinošu uzvaru izcīnīja KS spēlētāji (kpt. I. Semjonovs, vsrž. L. Čiruls, srž. R. Ozoliņš, srž. G. Drunka, dkar. N. Lepiks, kar. J. Štrauss, dkar. R. Mihailovs, kar. R. Kalnieks). Zemessardzes Studentu bataljona (ZS St. BN) komanda ar 0:2 (9:25; 17:25) atzina 2. Zemessardzes novada (2. ZSN) komandas (zs. Ā. Lazdiņš, zs. E. Zalcmanis, zs. D. Prohtenko, vsz. D. Jamkins, zs. E. Benzulis, zs. J. Rakstiņš, vsrž. A. Solovjovs, srž. A. Baumanis) pārkāpumu. Finālā KS volejbolisti sīvā cīņā ar 2:0 (25:20; 29:27) uzvarēja 2. ZSN volejbolistus, kļūstot par 2. līgas zelta medaļu ieguvējiem, bet spēlē par čempionāta bronzas medaļām NP komanda ar 0:2 (11:25; 14:25) atzina ZS St. BN komandas pārkāpumu.

Sievietēm šogad ļoti pārliecinoši par čempionēm kļuva 2. ZSN volejbolistes (srž. L. Veipa, vsz. L. Sola, vsz. D. Grīnfelde, zs. G. Nesterenko, zs. S. Gudženova, zs. K. Mežarupe, zs. I. Benjaya, zs. Ņ. Ondzule), pusfinālā ar 2:0 (25:13; 25:11) uzvarot Zemessardzes 52. kājnieku bataljona komandu, bet fināla spēlē ar 2:0 (25:15; 25:7) pārspējot GS AB komandu (vlt. S. Auniņa, vlt. J. Masule, vlt. I. Freiberga, lt. M. Tkačuka, kpr. Z. Bergmane, kpr. A. Bērsone, kpr. E. Poljakova, kpr. V. Sidorova). Čempionāta bronzas medaļas ieguva Nacionālās aizsardzības akadēmijas volejbolistes (srž. G. Grantiņa, dkar. E. Francmane, kad. A. Paulauska,

kad. K. Švikstiņa, kad. G. Miglava, kad. A. Ziediņa, kad. S. Mudele, kad. E. Kukaine).

Sagatavojuši NBS SK FSSN nodaļas 1. klases speciāliste dkar. Gerda Krūmiņa.

Autores foto.

Mācību maršs «*Dragoon Ride*» demonstrē solidaritāti

22. martā Latviju šķērsoja vairāk nekā 40 dažādu militārās tehnikas vienību, tostarp 20 bruņumašīnas «*Stryker*», kas ASV 2. kavalērijas pulka mācību maršā «*Dragoon Ride*» no Igaunijas devās uz Vāciju.

Militārā tehnika ieradās Ainažos 22. martā no rīta, lai pēcpusdienā dotos tālāk uz Jelgavkrastiem, Saulkrastiem un Rīgu, kur to bija iespējams apskatīt arī plašakai sabiedrībai.

Rīgas pasažieru ostā ar karavīriem, kas piedalās «*Dragoon Ride*», tikās aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis, Apvienotā štāba priekšnieks ģenerālmajors Juris Zeibārts un Apvienoto spēku pavēlniecības štāba Brunsumā komandieris ģenerālis Hanss Lotārs Domroze.

«NATO valstis ar šīm mācībām demonstrē nevis spēku, bet solidaritāti,» uzsvēra aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis. Savukārt Apvienoto spēku pavēlniecības štāba Brunsumā komandieris ģenerālis Hanss Lotārs Domroze apliecināja — šīs mācības pierāda, ka NATO sabiedrotie var veikt kopīgas mācības, kad un kur vien to vēlas.

«Mēs demonstrējam, ka spējam ātri un brīvi pārvietoties pa visām dalībvalstīm, un esam ļoti pateicīgi Latvijai un citām valstīm, caur kurām norisināsies mācību maršs, par uzņemto atbalstu,» sacīja ģenerālis Domroze. «Ši nav ASV karavīru došanās prom no reģiona, tikai rotācija, kas apvienota ar pārvietošanās mācībām.»

Apvienotā štāba priekšnieks ģenerālmajors Juris Zeibārts skaidroja, ka mācībās «*Dragoon Ride*» Latvija sniedza uzņemto

atbalstu un ļoti liela nozīme bija arī sadarbībai ar pašvaldībām, lai nodrošinātu iekšējo normatīvo aktu ievērošanu un savstarpēju sapratni.

Lielāko darbu mācībās «*Dragoon Ride*» no Latvijas bruņotajiem spēkiem paveica Pārvietošanas koordinācijas centrs un Militārā policija.

Savukārt 23. martā mācību maršs turpinājās no Rīgas uz Iecavu. «*Stryker*» bruņumašīnas piebrauca arī pie Iecavas vidusskolas, kur tās varēja aplūkot skolēni.

Iespēja aplūkot «*Stryker*» bruņumašīnas un tikties ar ASV karavīriem izraisīja plašu interesi, un kopskaitā pasākumus visā Latvijā apmeklēja vairāk nekā 1500 cilvēku.

Mācību maršu «*Dragoon Ride*» ASV 2. kavalērijas pulka karavīri, kas rotācijas kārtībā bija izvietoti Baltijas valstīs un Polijā, sāka 21. martā un ar bruņumašīnām «*Stryker*» un

atbalsta transportu no Igaunijas uzsāka ceļu uz pastāvīgo izvietojuma vietu Vilsekā, Vācijā, noslēdzot savu dalību operācijā «*Atlantic Resolve*».

«Mācību maršs dod ieguldījumu ne tikai militārajā sadarbībā, bet arī starptautiskajā diplomātijā,» uzsver ASV armijas Eiropā preses virsnieks pulkvežleitnants Kreigs Čailds. «Vienībai tā ir iespēja pārbaudīt apgādes spējas un vadības prasmes, vienlaikus demonstrējot ASV ieguldījumu NATO un NATO spēju pārvietot militāros spēkus pa visu aliansi, cieši sadarbojoties dažādām valstīdīm.»

Marša «*Dragoon Ride*» kopējais garums bija 1800 km, un tajā vienībai desmit dienās bija iespēja pārbaudīt savas pārvietošanās un apgādes spējas.

Sagatavojusi **Daina Ozoliņa**,
AM Preses nodaļas vecākā referente.
Foto — Gatis Dieziņš.

«Summer Shield XII» iepazīstina ar unikālām prasmēm

Taivo Trams

Foto — Gatis Dieziņš.

Bruņoto spēku aktīvāko mācību sezonai uzņemot tempu, marta nogalē aizribējušās daudznacionālās mācības «Summer Shield XII». Aizribējušās vārdā tiešajā nozīmē, jo to laikā Latvijā pirmo reizi tika šauts ar 155 mm haubicēm, kas Ādažu poligonā ieradušās no ASV. Tā gan nebija vienīgā novitāte, kas tika piedzīvota šo mācību laikā.

Bruņumašīna «kaujas operācijas» laikā saskārusies ar ķīmisko piesārņojumu, tādēļ tiek rūpīgi nomazgāta ar ūdeni un īpašām ķīmikālijām.

«Summer Shield XII» piedalījās visi spēku veidi, pārbaudot to tehniskā ekipējuma savietojamību.

Izmanto visus spēku veidus

Mācības «Summer Shield» norisinājās jau divpadsmito reizi — pirmo reizi mācības notika 2004. gadā. Šogad mācībās no 22. līdz 31. martam tika pārbaudītas un trenētas visu spēku veidu spējas sadarboties gan savstarpēji, gan ar partneriem no citām valstīm. «Summer Shield XII» līdzdarbojās vairāk nekā 1100 karavīru no Latvijas, Lietuvas, ASV, Vācijas, Kanādas un Luksemburgas. Latvijas bruņotos spēkus mācībās pārstāvēja visi spēku veidi — Sauszemes spēku kājnieku brigādes un Zemessardzes vienības, Jūras spēku flotiles kuģis «Varonis», kas tika izmantots karavīru desantēšanas vingrinājumā, kā arī Gaisa spēku aviācijas bāzes helikopteri.

Būtiskākais mācību uzdevums bija integrēt un koordinēt uguns atbalstu kājnieku

vienību operācijās, izmantojot vairākus kaujas atbalsta elementus — izlūkošanu, artilēriju, aviāciju, aizsardzību pret masu iznīcināšanas ieročiem, inženieru atbalstu vienotā operācijā ar šķēršļu pārvarēšanu, uzdevumu izpildē iesaistot arī apvienotā uguns atbalsta priekšējos novērotājus un tuvā gaisa atbalsta kontrolierus.

Var saprasties jau no pusvārda

«Mācībās jau trešo gadu darbojamies ar apvienotu uguns vadību, taču šīs mācības atšķiras no iepriekšējām ar to, ka pirmo reizi tajās piedalījās sešas valstis,» uzsvēra majors Ģirts Savins, Kaujas atbalsta bataljona komandieris, mācību «Summer Shield 2015» direktors. Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, «Summer Shield» bija arī citi jauni. No ASV atvestās 155 mm haubīces

tika izmantotas operācijās uguns nodrošināšanai, un pirmo reizi vienuviet tika izvietotas sešas šaušanas vienības.

«Pirmo reizi mācībās piedalījās arī ārvalstu vienības aizsardzībai no masu iznīcināšanas ieročiem, kas trenējās cilvēku un ekipējuma attīrīšanā no ķīmiskā piesārņojuma vai radioaktīvām vielām. Savukārt Luksemburgas bruņoto spēku pārstāvji ar savām ūdens attīrīšanas iekārtām nodrošināja ar dzeramo ūdeni visus mācību dalībniekus,» sacīja Ģ. Savins.

Mācības norisinājās divās daļās — pirmajā fāzē karavīri strādāja nelielās grupās, trenējoties savā vidē un apgūstot dažādu valstu darbības ar dažādiem ieročiem un

Šo mācību laikā pirmo reizi sekmīgi sadarbojās sešu partnervalstu karavīri.

ieroču sistēmām. Otrajā mācību fāzē norisinājās lauka taktiskās mācības. «Šo vingrinājumu mēs veicām ar saviem priekšējiem novērotājiem, ar gaisa atbalsta kontrolieriem un apvienotās uguns kontrolieriem. Pilnveidojām tieši apvienotās uguns vadību.»

Ģ. Savins arī atzina, ka mācību laikā karavīriem nācies sastapties ar daudziem izaicinājumiem, un tas ir saprotams, jo vajadzēja strādāt izteikti multinacionālā vidē. «Bija valodas barjeras, kas gan tika droši pārvarētas. Ja ar vienām un tām pašām ieroču sistēmām strādā dažādās valstīs, cilvēki jau no pusvārda saprot, ko dara citas valsts karavīrs,» paskaidroja mācību direktors.

Dzeramais ūdens no Kadagas ezera

30. martā Ādažu poligonu, mācību «Summer Shield XII» norises vietu, apmeklēja

valsts augstākās amatpersonas, tostarp Valsts prezidents un bruņoto spēku virspavēlnieks Andris Bērziņš, Saeimas priekšsēdētāja Ināra Mūrniece, aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis, Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube, ārvalstu diplomāti un militārie atašeji, kā arī mediju pārstāvji. Viesiem bija iespēja iepazīties ar mācību norises gaitu un klātienē vērot vairākus vingrinājumus, tostarp ASV un Latvijas artilēristu šaušanas vingrinājumu, izmantojot minētās 155 mm haubices. Lai gan šāda veida bruņojums pagaidām nav mūsu armijas rīcībā, mācību norises laikā Zemessardzes 34. bataljona karavīri apguva nepieciešamās iemaņas, lai apkalpotu haubices iekārtu — vingrinājuma laikā vienu no sešām haubicēm darbināja tikai karavīri no Latvijas.

Būtiska loma šajās mācībās tika atvēlēta dažādu valstu speciālistu sadarbības vingrināšanai, darbojoties ķīmiskā piesārņojuma likvidēšanā un ūdens attīrīšanā lauka apstākļos. Šie vingrinājumi tika veikti sadarbībā ar Vācijas un Luksemburgas bruņoto spēku speciālistiem. Ar pārvietojamo attīrīšanas iekārtu palīdzību, kuru bija izvērsuši

Turpinājums 20. lpp.

Sākums 17., 18. un 19. lpp.

Vācijas pārstāvji, karavīri veica bruņumašīnu attīrīšanu no ķīmiskā piesārņojuma, kas atbilstoši scenārijam iegūts nosacītās operācijas izpildes gaitā. Transports tika

tīrīts gan ar ūdeni, gan īpašām ķīmikālijām. Līdzās notika arī «ievainoto» karavīru attīrīšana, pirms viņi tika nodoti tālākai medicīniskai aprūpei. Šeit aktīvi darbojās Latvijas pārstāvji. Uzdevumu izpildei nepieciešamo ūdeni nodrošināja Luksemburgas bruņoto spēku ūdens attīrīšanas stacija, kas spēja sagatavot gan tehnisko, gan dzeramo ūdeni.

«Uzdevumu laikā mēs pilnveidojām ūdens apgādi operācijās, kur dzeramais ūdens nav pieejams,» skaidroja kapteinis Eduards Kurpnieks, ZS 31. aizsardzības no masu iznīcināšanas ieročiem bataljona 1. AMII rotas komandieris. Ūdeni attīrīja ar īpašiem filtriem un ar ultravioletā starojuma palīdzību. Mācību laikā Luksemburgas bruņoto spēku ūdens attīrīšanas stacija bija izvietota pie Kadagas ezera, no kura arī tika ņemts ūdens. Ar šīs stacijas palīdzību var sagatavot 1,6 t dzeramā ūdens stundā, ko nepieciešamības gadījumā var safasēt 0,25 l paciņās, kas karavīriem ir ērti izmantojamas kaujas uzdevumu izpildes laikā.

Galvenais uzdevums bijis Latvijas, Vācijas un Luksemburgas karavīru un tehniskā ekipējuma savietojamības pārbaude. Secinājums pēc vingrinājumu pabeigšanas — esam pilnīgi savietojami, un nav šķēršļu, kas mums traucētu darboties kopā, paskaidroja E. Kurpnieks.

Mācību viesiem bija iespēja vērot arī lauka taktiskās mācības, kuru laikā bataljons nodrošināja savu pozīciju aizsardzību, izmantojot mācību norisē pieejamo bruņojumu un taktiskos risinājumus.

Latvijas karavīri ir unikāli

Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube mācību norisi vērtēja ļoti atzinīgi, uzsverot, ka Latvijai un tās partnervalstīm šīs mācības bijušas ļoti nozīmīgas. To laikā karavīriem bijusi iespēja vingrināties vairākās prasmēs, kas mūsdienās ir ļoti svarīgas. Piemēram, mācību laikā apgūtā spēja cīnīties ar ķīmisko piesārņojumu ir ļoti aktuāla, jo teroristu organizācijas un radikālie islāmistu kaujinieki izmanto arī ķīmiskos ieročus. Savukārt darbs ar haubicēm ļāvis iepazīt tādas aizsardzības spējas, kādu pašlaik vēl nav mūsu bruņoto spēku rīcībā. «Taču tā ir ļoti nozīmīga spēja, ja runājam par mūsu bruņoto spēku attīstību nākotnē,» uzsvēra R. Graube. «Summer Shield XII» bijušas nozīmīgas arī tāpēc, ka pirmo reizi Latvijā darbojās Luksemburgas bruņoto spēku pārstāvji.

R. Graube atzina, ka Latvijas karavīri ir parādījuši ārkārtīgi augstu sagatavotības līmeni un profesionalitāti, īpaši, ja runā par priekšējo novērotāju sagatavošanu. «ASV pavisam ir īstenojušas 351 šādu kursu ar priekšējiem novērotājiem, un tikai astoņus no šiem kursiem ir pabeiguši pilnīgi visi, kas to iesākuši. Mums Latvijā ir otrais šāds kurss, mācījās divas reizes pa 24 karavīriem, un neviens nav izkritis. Tātad no astoņiem ideāli pabeigtiem kursiem visā pasaulē divi ir Latvijas kursi — tas ir unikāls fakts, par ko ir pārstiegti arī paši amerikāņi. Viņi man prasa — kā tas tā var būt, es atbildu — tādi mēs visi esam.» **EB**

Latviešu dzimtas stāsts četrās paaudzēs

Džoanna Eglite

Foto — no O. Kalnbirzes personiskā arhīva.

Pa ceļam uz Talsiem var vērot daudzas stārķu ligzdas. Todien aprīļa sākumā, kad devos satikt Ojāru Kalnbirzi, daļa stārķu jau bija atgriezušies. Vēlāk, mājup braucot, man šķita, ka šo lielo putnu ik gadu apņēmiņi no jauna paveiktajā ceļā ir līdzīgs cikliskums kā Kalnbirzes dzimtas stāstā. Ojāra tēvs un mātesbrālis bijuši instruktori mehāniķi uz Latvijas zemūdenēm. Arī Ojārs un viņa brālis Gunārs abi saistīti ar militāro jomu un mehāniku. Savukārt šo tradīciju ceturtajā paaudzē turpina mazdēls Eduards, kurš janvārī uzņemts Jaunsardzes kandidātos.

26. janvārī, dienā, kad Eduardu uzņēma Rekrutēšanas un Jaunsardzes centra Jaunsardzes departamenta 402. Talsu jaunsargu vienībā, viņa vectēvs Ojārs Kalnbirze apsveica jaunos censoņus un atzīmēja, ka

Ojārs Kalnbirze kopā ar mazdēlu Eduardu.

mazdēls turpina dzimtas tradīciju, apgūstot militārās zināšanas. Apzinoties, ka šis stāsts atklāj mūsu vēsturi un vienlaikus arī latviešu dzimtas pieredzi vairāku paaudžu garumā, «Tēvijas Sargs» devās uz Talsiem to izziņāt.

Ojārs Kalnbirze piedalās sarunā kopā ar savu kundzi Mariju. Viņi atklāj, ka, pētot Ojāra senču dzīvesstāstus, dziļāk izpratuši Latvijas pagātņi, apzinoties, cik tā bijusi pretrunīga. Otrā pasaules kara laikā Ojāra tēvs Alfrēds Kalnbirze dienējis vācu tā dēvētajā tanku mednieku divīzijā. Pēc kara tēvs pazudis bez vēsts. Mātesbrālis Rūdolfs īsi pēc kara beigām uz desmit gadiem izsūtīts uz Intu (pilsētu aiz Urālu kalniem). Visu mūžu viņš pie sevis glabājis pēc padomju armijas pavēles nogremdētās zemūdenes «Ronis» sienas pulksteni. Liela daļa Ojāra dzimtas piederīgo piedzīvojuši izsūtīšanu, citi pārcēlušies uz dzīvi ārpus Latvijas. Ojārs esot rēķinājis — ja saaicinātu kopā visu dzimtu, tie būtu vairāk nekā divi simti cilvēku.

Atvadas bez atkalredzēšanās

Ojāra mamma dzimusi Grīguļu ģimenē — viena no pieciem bērniem. Savukārt tēvs ģimenē bijis viens no diviem bērniem. Gan

Ojāra mātesbrālis Rūdolfs, gan Ojāra tēvs Alfrēds kļuvuši par zemūdeņu mehāniķiem — viens uz «Roņa», otrs uz «Spīdolas». Zemūdenes būvētas Francijā, un abi mehāniķi gandrīz gadu piedalījušies to pabeigšanas darbos. Jaunajiem vīriešiem draudzējoties, Alfrēds iepazinis Rūdolfa māsu. Pāris apprecējās, un pasaulē nāca Ojāra vecākais brālis Gunārs. Ģimene dzīvoja Liepājā, Karostā. Pēc Gunāra stāstiem, vecāki aktīvi piedalījušies pilsētas saviesīgajā dzīvē — gājuši uz ballēm, teātriem, rīkojuši mājas viesības, devušies kopīgos ģimeņu izbraucienos, mamma darbojusies sieviešu labdarības organizācijās. Tēvs dēlu ņēmis līdzī uz «Spīdolu» un iepazīstinājis ar jūrnieku dzīvi. Ar savu paraugu viņš mācījis militāro stāju un disciplīnu. Gunāra sapnis pieaugot bijis kļūt par virsnieku.

Ojārs piedzima Liepājā gadu pirms kara beigām, kad ģimene gatavojās pamest Latviju, lai dotos bēgļu gaitās uz Vāciju. Todien viņi ar visām mantām stāvējuši pie kuģa. Dažus mēnešus vecais Ojārs bijis nopietni saslimis, viņu kratījis drudzis. Mamma pēdējā brīdī izšķīrusies palikt ar abiem dēliem Liepājā. Tēvs, visticamāk, nenojauzdam, ka šī ir pēdējā reize, kad viņš uzlūko savu ģimeni, izlēmis doties uz Vāciju.

Turpinājums 22. un 23. lpp.

Alfrēds Kalnbirze, zemūdenes «Spīdola» mehāniķis, Ojāra Kalnbirzes tēvs.

Sākums 21. lpp.

Majors un gandrīz majors

Ojāra mamma, «valsts nodevēja» sieva, kā tolaik viņa dēvēta, palika Liepājā viena ar diviem bērniem. Tūlīt pēc kara beigām viņi apmetās Ojāra tēva pirktajā vasaras mājā Strazdē, bet ātri vien, jaunās varas pārstāvju mudināta, mamma bijusi spiesta māju pamest un meklēt citu dzīvesvietu. Brālis pēc skolas iestājās Kandavas lauksaimniecības un mehanizācijas tehnikumā. Viņš irēja gultas vietu pie radiem pilsētā, bet mamma ar grūtībām atrada mazītiņu mājvietu Talsos. «Kā fašista sievu neviens viņu darbā neņēma. Bija grūti laiki,» stāsta Ojārs. Bērību viņš pavadīja mammas vecāku mājā — kopā ar vecvecākiem un mammas māsu. Jau vēlāk, kad mamma dabūja sekretāres darbu un sadzīve pamazām nostabilizējās, Ojārs pārcēlās pie viņas uz Talsiem. Mamma vienmēr bija atklāti paudusi, ka vēlas, lai viņas dēli kļūtu par ārstu vai juristu, un bija vilusies, ka arī Ojārs, tāpat kā vecākais brālis, sāka mācīties Kandavas tehnikumā. «Mans sapnis toreiz bija kļūt par traktoristu. Turklāt nevis šādu tādu, bet labu traktoristu. Tādēļ mācījos nevis dažu mēnešu kursus, bet piecus gadus tehnikumā,» smaidot saka Ojārs.

Brālis Gunārs tikmēr bija iecerējis iestot tēva dzīves iedvesmoto apņemšanos

kļūt par virsnieku un pieteicās kara komiarsiatā. Taču Gunāram neļāva stāties kādā no karaskolām, viņu nosauca par valsts ie-naidnieku un fašista dēlu un aizsūtīja dienēt padomju armijā aiz polārā loka uz Severo-morsku, kur viņš kļuva par mehāniķi jūras aviācijas lidlaukā. «Pēc brāļa stāstiem — tā bija skarba dzīves skola, bet atgriezās viņš Latvijā jau kā seržants,» stāsta Ojārs. Trīs-desmit dzīves gadus Ojāra brālis nostrādāja Baltijas dzelzceļā, kļūstot par mehanizācijas daļas priekšnieku un iegūstot majora pakāpi. Darbu dzelzceļā brālis pildījis kā kara dienestu, ļoti disciplinēti, rūpīgi un atbildīgi. Vēlākos dzīves gados Gunārs lasījis lekcijas par mehanizāciju topošajiem dzelz-ceļniekiem.

Ojārs par militāro karjeru nekad nebija sapņojis. Toties dzimtenes nodevēja zīmogs vairs tik tieši viņu nav skāris, un dzīves iespēju durvis viņa priekšā netika aizvērtas. Līdzīgi kā viņa dzimtas vīriešus, arī Ojāru aizrāva mehānika. Iesaukts karadienestā Dobeles tanku divīzijā, viņš mazāk slaucījis un mazgājis artilērijas darbnīcu, bet vairāk ar interesi pētījis virpas un citas iekārtas. Kapteinis ievērojis jaunā puiša aizrautību un paaugstinājis par viņa izglītību. Pēc neilga laika Ojārs varējās strādāt artilērijas darbnīcā. Vēl pēc laika kļuvis par tās vadītāju. Mazliet vēlāk Ojārs iecelts par tehnisko vadītāju divu tankodromu izbūvei.

Kopš tā laika Ojārs vienmēr dzīvē ieņēmis vadošus amatus. Darbojies arī Talsu pašvaldībā. Līdz Padomju Savienības norietam militārajā jomā viņš bija ieguvis kapteiņa pakāpi. «Man vajadzēja kļūt par majoru, bet tobrīd sākās juku laiki,» smejoties saka Ojārs. «Es nekad mūžā neesmu uzvilcis formu, bet ļoti novērtēju zināšanas, ko guvu, mācoties militāro pakāpju saņemšanai,» uz-sver Ojārs. «Zināšanām nav politikas. Zināšanas tev nekad neviens nevarēs atņemt. Tās noderēs, lai kas notiktu un kāda vara būtu valstī.» Tieši tāpēc viņš ir tik gandarīts, ka 11 gadu vecais mazdēls Eduards uzņemts jaunsargu kandidātos. «Puikam ir jāprot prasmīgi apieties ar ieroci, labi un trāpīgi šaut, jāapgūst aizsardzības un izdzīvošanas iemaņas un jāmācās disciplīna. Tā ir vīriešu pasaule.»

Ojārs atzīst, ka viņam pašam šīs vīriešu pasaules jeb tēva parauga un klātbūtnes puikas gados ļoti pietrūcis. «Nez, ko es dzīvē sasniegtu, ja viņš būtu blakus,» ar skumjām balsi prāto Ojārs.

Bet viņš pieder paaudzei, kurā ģimenes bija kara sapostītas un daudzi puikas auga bez tēva. Viņa dzimtas vēsture ir daļa no Latvijas vēstures. Un viņš savu piederību Latvijai apliecina, sakot, ka pats un viņa ģimenes vīrieši šo zemi ir gatavi aizstāvēt un aizsargāt. Viņaprāt, militārajam dienestam Latvijā vajadzētu būt obligātam.

Ziemas karš

Juris Ciganovs,

Dr. hist., Latvijas Kara muzeja direktora vietnieks.

Foto — no interneta vietnēm.

1939. gada 26. novembrī nelielo Mainilas ciematu satricināja vairāku artilērijas šāvienu sprādzieni. Šis ciems atradās padomju pusē, netālu no PSRS un Somijas robežas. Padomju Savienības valdība nekavējoties paziņoja, ka tās teritorijā apšaudījuši somi, bet Somijas puse šo apgalvojumu kategoriski noraidīja, paziņojot, ka somu robežsargi fiksejuši šāvienus no padomju teritorijas — apmēram divus kilometrus no sprādzienu vietas. «Mainilas incidents» jeb padomju puses veikta provokācija bija sākums Ziemas karam — vienai no Otrā pasaules kara epizodēm un PSRS agresīvās ārpolitikas apliecinājumam.

Somijas zemes un valsts vēsture ir kaut kādā mērā līdzīga mūsu valsts liktenim. 13. gadsimtā mūsdienu Somijas teritorija nonāca kaimiņvalsts Zviedrijas kontrolē, un turpmākos gadsimtus somu tautas likteni noteica zviedru aristokrātijas kundzība — līdzīgi kā pār latviešu zemniekiem valdīja vācu baronlielskungi. Somiem bija vēl viens kaimiņš, kas allaž interesējās par iespēju ieņemt šo zemi, — Krievija. 18. gadsimtā vairāku karu rezultātā Somijas teritorija no Zviedrijas kontroles pārgāja Krievijas impērijas sastāvā. Jāsaka gan, ka Somijas iespējas Krievijas impērijā bija nedaudz labākas nekā citām iekarotajām tautām, jo Krievija dažādu apsvērumu dēļ tur neieviesa tiešo pārvaldes sistēmu — Somija skaitījās Krievijas autonoma teritorija ar savu parlamentu, autonomu pārvaldes, finanšu un iekšlietu institūciju sistēmu. Ar lielo impēriju kopīga bija aizsardzības un ārlietu joma. Lai arī no Krievijas cara «tētiņu» puses somu zeme baudīja tik lielu labvēlību, tomēr Krievijā neviens Somiju par valsts cieņīgu teritoriju neuzskatīja un netaisījās somiem dot patstāvību. Tā bija jāizcīna pašiem. 1917. gadā pēc revolucionāriem satricinājumiem Krievijā un impērijas sabrukuma radās iespēja dibināt Somijas valsti. Līdzīgi kā citās Baltijas valstīs, arī Somijā proklamētā brīvība bija jāizcīna ar ieročiem rokās. Somijas neatkarības atbalstītāji bija spiesti savu brīvību aizstāvēt gan asiņainā pilsoņu

karā ar Krievijas atbalstītajiem vietējiem lieļiniekiem, gan cīnīties pret Padomju Krievijas ārējo agresiju Karēlijā. Lielu atbalstu Somijas neatkarības karā sniedza Vācija — pie mums daudz kritizētais vācu ģenerālis Rīdigers fon der Golcs Somijā tiek uzlūkots kā nacionālais varonis, jo ar savu darbību 1918. gadā šis Latvijai daudz nelaimju atnesušais vācu ģenerālis bija viens no Somijas armijas organizatoriem.

20. gadsimta 20.—30. gados Somija bija tipiska Eiropas ziemeļu valsts ar pārsvarā lauksaimniecībā balstītu ekonomiku. No Lielās depresijas jeb 20. gadsimta 30. gadu sākumā pasaulē valdījušās ekonomiskās krīzes Somija izkļuva samērā sekmīgi, un pēckrīzes laiks būtībā bija sākums procesam, kuru mēs pavisam nesen pazinām kā «finlandizāciju» jeb labi sabalansētas ekonomikas izaugsmi. Tiesa, 30. gadu vidū par Somijas galveno problēmu kļuva ārpolitika.

Padomju Savienība kā Krievijas impērijas mantiniece savu agresīvo ārpolitiku nebija atmetusi. Krievijas impērijas koloniālo ārpolitiku bija nomainījusi tēze par «vispasaules revolūcijas uzvaru padomju atbrīvošanas karagājiena rezultātā». «Proletariāta vara» pirmām kārtām bija jānodibina tajās valstīs, kas izveidojušās uz sabrukušās impērijas drupām. Somija, tāpat kā Baltijas valstis, bija padomju diktatora Josifa Staļina redzeslokā kā potenciālā teritorija, kas varētu papildināt Padomju Savienību. 1938. gadā Padomju Savienība Somijai «piedāvāja» atdot

daļu savas teritorijas, aizbīdinoties ar Ļeņingradas drošības nostiprināšanu — pēc padomju valsts vadītāju domām, šī pilsēta bija pārāk tuvu robežai, un ikviens potenciāls naidnieks to varēja apdraudēt. Somija kā jebkura ārvalsts bija PSRS potenciāls ienaidnieks, kaut pati to nenojauta. Staļins teica: «Mēs neko nevaram padarīt ar ģeogrāfiju, jūs arī ne... Tā kā Ļeņingradu pabīdīt nevar, tad nāksies pabīdīt robežu.» Papildus robežas atbīdīšanai no Ļeņingradas PSRS pieprasīja vēl vairākas teritorijas savu karabāzu ierīkošanai, kā arī tiesības militarizēt Somijai piederošās Ālandu salas.

Līdz tam Somija par savu ārējo drošību rūpējās maz — Somijas parlamentā pārstāvētās partijas, veidojot valsts budžetu, uzskatīja, ka nevajag pārāk tērēties armijas vajadzībām, ja netaisās karot. Somi karot netaisījās, bet pēc šādiem Padomju Savienības paziņojumiem vēlākajam Somijas armijas pavēlniekam feldmaršalam Gustavam Mannerheimam izdevās pārliecināt Somijas valdību uzsākt aizsardzības līnijas būvniecību gar PSRS robežu Karēlijas zemes šaurumā. Turklāt kara draudi Somijai kļuva arvien reālāki...

1939. gada 23. augustā Staļins ar Hitleru noslēdza savstarpējās palīdzības un neuzbrukšanas līgumu, ko pasaulē pazīst kā Molotova — Ribentropa paktu, kas sadalīja šo valstu starpā Austrumu un Centrālo Eiropu. Baltijas valstis un Somija nonāca padomju valsts interešu sfērā. Ar ko šis sadalījums noslēdzās Lietuvai, Latvijai un Igaunijai, ir labi zināms — 1939. gada rudenī šīs valstis PSRS spiediena rezultātā noslēdza «savstarpējās palīdzības» līgumu ar Padomju Savienību, ielaida savā teritorijā Sarkanās armijas kontingentu un faktiski beidza pastāvēt kā neatkarīgas valstis. Tā paša gada 5. oktobrī — dienā, kad šādu līgumu noslēdza Latvija, padomju piedāvājumu par analoga līguma noslēgšanu saņēma arī Somija. Padomju

Somu slēpotāju vienība slēpnī.

puse piedāvāja somiem atdot daļu savas teritorijas Karēlijas zemes šaurumā, padomju karaspēka bāzes iekārtošanai atdot Hanko pussalu, kā arī veikt virkni pasākumu, kas jūtami ierobežotu Somijas kā neatkarīgas valsts pastāvēšanu. «Piedāvājums» tika pamatots ar lielu Sarkanās armijas vienību izvietojumu Somijas pierobežā un apslēptiem draudiem Somijas nepieķāpības gadījumā likt lietā militāru spēku.

Somija atbildēja ar kategorisku «nē» un uzsāka armijas mobilizāciju. PSRS nebija cerējusi uz tik vienprātīgu Somijas sabiedrības nostāju šajā jautājumā. Visas Somijas parlamentā pārstāvētās partijas, arī sociāldemokrāti, kuri līdz tam bija visādi bremzējuši militāro aktivitāšu pastiprināšanu, nostājās pret gaidāmo PSRS agresiju. Somijas miera laiku karaspēks bija neliels — tikai 30 000 vīru, militārās tehnikas potenciāls nekādi nebija salīdzināms ar padomju Sarkanās armijas iespējām: padomju karaspēkā bija ap trīs miljoni karavīru, vairāki desmiti tūkstošu tanku un lidmašīnu, par citu kara tehniku nemaz nerunājot. Protams, ne visi šie miljoni uzreiz dotos uz Somiju: pret šo valsti bija izvērsts tikai Ļeņingradas kara apgabala karaspēks, taču padomju militārie vadoni šo militāro resursu uzskatīja par pietiekamu, lai vajadzības gadījumā ar Somijas armiju tiktu galā dažās nedēļās. Jau 1939. gada oktobrī Padomju Savienībā izveidoja sev vēlamo Somijas «tautas» valdību ar kādreiz uz Maskavu aizmukušo somu komunistu Oto Kūsinenu priekšgalā. Sāka veidot arī Somijas Sarkanās armijas korpusu, taču izrādījās, ka gandrīz visas somu un karēļu tautības Sarkanās armijas militārpersonas, kas dzīvoja Padomju Savienībā, lielā Staļina terora laikā 1937. un 1938. gadā ir iznīcinātas, tāpēc izdevās savākt tikai nepilnu tūkstoti potenciālo kolaboracionistu.

1939. gada 26. novembrī padomju artillerija apšāuda pati savu karaspēka daļu pierobežas Mainilas ciematā, apsūdzot šajā apšaudē somus, un izmantoja šo notikumu kā ieganstu karadarbības sākumam. Feldmaršals Mannerheims vēlāk rakstīja:

«1939. gada 27. novembrī Molotovs paziņoja mūsu sūtnim, ka padomju valdība vairs neuzskata par saistošu līgumu par neuzbrukšanu. Uz somu piedāvājumu par kopīgu pie Mainilas ciema notikušā incidenta ar nezināmas izcelsmes šāvieniem izmeklēšanu padomju puse nekādi neatbildēja, tajā pašā laikā sagrozot faktus un sākot apgalvot, ka Somijas valdība prasījusi atvērīt padomju karaspēku 25 kilometrus no robežas. 29. novembra notā Molotovs izteica apvainojumus, ka somu bruņotie spēki, «kā zināms», turpina veikt kara darbības ne tikai

Somijas armijas ložmetējnieki.

Karēlijas šaurumā, bet arī citos iecirkņos. Uz mūsu paskaidrojumiem atbildēja ar uguni.»

31. novembrī sākās Sarkanās armijas vispārējs uzbrukums Somijai. Pavisam pret Somiju bija izvērsta 20 padomju strēlnieku divīzijas (ap 17 000 vīru katrā), ap 2000 tanku, 1700 kaujas lidmašīnu, ap 2000 lielgabalu, ap 50 dažādu lielumu kara flotes kuģu un 45 zemūdenes. Somija varēja atbildēt ar mobilizācijas rezultātā savāktu karaspēku: 11 kājnieku divīzijām (daļa vēl formēšanās stadijā), 60 tankiem, ap 120 kaujas spējīgām lidmašīnām, ap 400 lielgabaliem, 40 kara flotes kuģiem un piecām zemūdenēm. Karēlijas zemes šaurumā izveidotā nocietinājumu sistēma (pēc tās būvniecības iniciatora vārda nosaukta par Mannerheima līniju) izrādījās padomju karaspēkam tiešā triecienā neieņemama. 30. novembrī padomju aviācija jau bombardēja Helsinkus. Somija kara apstākļos ātri pārorientēja militārajām vajadzībām savu tautsaimniecību. Lai arī PSRS šo ziemeļu valsti par nopietnu pretinieci neuzskatīja, tomēr turpmākie mēneši pierādīja, ka somu tautas un tās karaspēka pretošanās padomju agresoram bija sekmīgāka, nekā bija gaidīts. Sarkanā armija nevienā frontes iecirknī panākumus neguva, tieši otrādi — vairākās vietās tā cieta pamatīgas sakāves. Kaujas bija asiņainas, somi aizstāvējās ļoti prasmīgi, savukārt sarkanarmiešu uzbrukumi bija ļoti diletantiski — parasti padomju puse lietoja tiešu triecienu pret nocietinājumiem. Aculiecinieki stāsta, ka plašie Karēlijas lauki bijuši pilnībā noklāti ar sarkanarmiešu līķiem. Somijas centrālajā daļā daži tūkstoši somu karavīru 1940. gada janvārī sakāva vairākas padomju divīzijas Suomusalma rajonā, apturot Sarkanās armijas uzbrukumu Oulu pilsētai. Šī uzbrukuma mērķis bija sašķelt Somijas armiju uz pusēm. Arī Dienvidkarēlijā, Kiteles rajonā, somiem izdevās apļenkt un pilnībā iznīcināt vairākas padomju divīzijas.

Tomēr Somijas pretošanās resursi nebija salīdzināmi ar Padomju Savienības ie-

spējām. 1940. gada februārī Sarkanā armija sāka otro uzbrukumu Mannerheima līnijai. Šoreiz uzbrukumā piedalījās ne tikai Ļeņingradas kara apgabala karaspēks — pret Somiju bija vērsta jau veselas divas frontes, un uzbrukumā devās ap 700 000 padomju karavīru ar milzīgu tanku armijas (pāri pār 2000 tanku) un lielgabalu uguns (5000 lielgabalu) atbalstu. Pēc mēnesi ilgām kaujām un varonīgas somu pretošanās Mannerheima līnija krita. Ceļš uz Helsinkiem bija vaļā, bet somiem vairs nebija ne cilvēku, ne tehnisko rezervju.

Arī palīdzību no ārpasaules gaidīt nevareja, jo agrākais Somijas sabiedrotais Vācija bija ar PSRS noslēgusi draudzības līgumu, Francija un Lielbritānija aprobežojās ar diplomātisku atbalstu, sekmējot PSRS kā agresorvalsts izslēgšanu no Nāciju līgas. Vienīgā reālā palīdzība nāca no Zviedrijas, kas palīdzēja ar pārtiku un kara materiāliem. No turienes Somijā ieradās daži tūkstoši brīvprātīgo. Lai arī mazākā skaitā, bet brīvprātīgie bija arī no citām Eiropas zemēm, tostarp arī no Latvijas — vairāki desmiti cilvēku, starp kuriem bija arī pazīstamais pārkonkrustietis Gustavs Celmiņš.

13. martā Sarkanā armija iegāja somu karaspēka atstātajā Vīpuri (tag. Viborga) pilsētā. Dienu iepriekš bija noslēgušās vēl 7. martā uzsāktās Somijas un Padomju Savienības miera sarunas. Somijas valdība bija piekritusi padomju miera noteikumiem: Padomju Savienība saņēma no Somijas teritorijas Karēlijas zemes šaurumā, Lādogas ezera ziemeļu un rietumu piekrasti un teritorijas Somijas centrālajā daļā. Somija nodeva PSRS rīcībā Hanko pussalu un daļu Ribačijas pussalas. Somija zaudēja ap 10% no savas teritorijas, karš bija prasījis no šīs valsts milzīgus dzīvā spēka upurus: pāri pār 20 000 kritušo, 5000 bija pazuduši bez vēsts. Lai arī militārajā ziņā Somija karu zaudēja, tomēr morāli somu tauta Ziemas karu bija uzvarējusi — neatkarība bija saglabāta, turklāt dots cienijams pretspārs padomju agresoram. **■**

JĀNIS ČAKSTENS —

VIENS NO PIRMAJĒM LATVIEŠIEM SVĒTĀ JURA KRUSTA KAVALIERIEM PASAULES KARĀ

Ēriks Jēkabsons,

asoc. profesors.

Foto — no Latvijas Nacionālā arhīva
Latvijas Valsts vēstures arhīva.

1926. gadā Rīgas krievu prese atzīmēja, ka Rīgas latviešu teātra aktieris Jānis Čakstens Lielā kara sākumā (1914. gada augustā) kļuvis par pirmo latvieti, kam par izcilu kaujas varonību piešķirts augstākais Krievijas armijas zemākā dienesta pakāpju karavīru apbalvojums — Svētā Jura krusts. Nav viegli pateikt, vai tā ir pilnīga patiesība, jo latviešu — Svētā Jura krusta kavalieru — bija tūkstošiem, turklāt sākot jau ar pašām pirmajām kara dienām. Taču tas gan ir fakts, ka J. Čakstens bija viens no pirmajiem «Jura kavalieriem», turklāt viens no (ja ne vienīgais) tiem latviešu karavīriem, kuri par kaujas nopelniem militārajā karjerā izvirzījās visstraujāk un visaugstāk — līdz pat kapteiņa dienesta pakāpei. Viņš noteikti ir vienīgais, kurš apbalvots ne tikai ar pilnu Svētā Jura krusta un medaļas komplektu (četrām tā šķirām, kopā — astoņiem Svētā Jura apbalvojumiem dažu kara pirmo mēnešu laikā), bet jau kā virsnieks — arī ar Svētā Jura zelta zobenu un vēl vairākiem ordeņiem un medaļām. Viņš vairākkārt arī ievainots. Kaujās paveiktais un pieredzētais, kā tas redzams skopajos dokumentu ierakstos, spilgti apliecina izcila latviešu karavīra tēlu, turklāt jāņem vērā, ka viņš bija viens no ievērojamākajiem, taču ne vienīgais latvietis, kura biogrāfiskos datus varētu izmantot arī episkas filmas scenārijā, lai parādītu ne tikai vienkāršo karavīru un viņa varonību Pirmā pasaules kara ierakumos, bet arī latviešu tautas vietu šajā vispārējā militārajā konfliktā, kas sākās tieši pirms 100 gadiem.

Jānis Čakstens dzimis Daugavpilī 1887. gada 21. augustā, taču cēlies no Sēlpils pagasta zemniekiem. Pirms kara bijis vienkāršs cilvēks, kurš plānoja burtliča un aktiera karjeru. Pēc reālskolas beigšanas (1908.—1912. g.) izdienējis obligāto karadienestu 29. kājnieku pulkā, leibgvardes Lietuvas pulkā un Varšavas kara apgabala štāba Dežurējošā ģenerāļa pārvaldes Izlūkošanas un mobilizācijas nodaļā un minētā štāba tipogrāfijā. Dienestu beidzis kā tās

Īpašās nodaļas pārzinis jaunākā unteroficiera dienesta pakāpē. Pēc atvaļināšanas apmeties Rīgā un kļuvis pazīstams kā Rīgas Interimteātra aktieris.

Karš un J. Čakstena kā rezervista mobilizācija armijā jau pirmajā dienā — 1914. gada 19. jūlijā — mainīja pilnīgi visu. Kopā ar daudziem citiem latviešu rezervistiem iedalīts Rīgas garnizona 116. Malojarslavļas kājnieku pulkā, kas 24. jūlijā izbrauca uz fronti un 3. augustā šķērsoja Austrumprūsijas robežu, iebrūkot Vācijā. 116. pulks tika iesaistīts smagās kaujās. Burtiski pēc

Jānis Čakstens pēc atgriešanās Latvijā 20. gadu sākumā.

dažām dienām J. Čakstens tika paaugstināts par vecāko unteroficieri, bet 28. augustā — par podpraporščiku, turklāt — tikai augustā viņu apbalvoja ar Svētā Jura IV (14. augustā) un III šķiras medaļu, Jura krusta IV (18. augustā — par kaujām un izlūkgājieniem pie Instenburgas) un III šķiru (28. augustā — par izlūkgājieni pie Deimes upes), septembrī — Jura medaļas III un II šķiru (par sekmīgu nodaļas izvešanu no aplenkuma kauju laikā pie Goldapas), oktobrī — Jura krusta II, bet novembrī — Jura krusta I un medaļas I šķiru, kā arī Svētās Annas zelta medaļu un 200 rubļu naudas balvu (par vācu virsnieka — spiega notveršanu 10. septembrī pie Alitas pilsētas). 28. augustā J. Čakstens tika paaugstināts par podpraporščiku, bet 7. oktobrī kā vairākkārtējs Jura krusta kavalieris — par praporščiku

(virsnieku). Jau kā virsnieks viņš 17. oktobrī tika apbalvots ar Svētā Staņislava III šķiras ordeni ar šķēpiem par nopelniem vācu kavalērijas uzbrukuma apturēšanā atkāpšanās laikā pie Mazūru ezeriem naktī uz 29. augustu.

Oktobra sākumā viņš tika pārvietots no 2. rotas uz pulka izlūku komandu (kā jaunākais virsnieks), bet 19.—20. oktobrī nakts uzbrukumā smagi ievainots ar šrapneli kreisajā rokā un kreisajā kājā, bet ar šautenes lodi — vēderā. Sekoja evakuācija vispirms uz Daugavpili, pēc tam — Maskavas universitātes klīniku, kur tika veiktas divas sarežģītas operācijas (pēdējā — 1914. gada 15. decembrī), un visbeidzot — uz slimnīcu Orlā. Kamēr J. Čakstens ārstējās Daugavpilī, 2. lauka hospitālī, šo iestādi personiski apmeklēja cārs Nikolajs II, kas piesprauda viņam pie krūtīm Svētā Jura I šķiras krustu un pēc sarunas ar viņu pieprasīja izvirzīt J. Čakstenu paaugstināšanai podporučika dienesta pakāpē, kas arī neka vējoties tika izdarīts (paaugstināts 1914. gada 11. novembrī).

1915. gada janvārī virsnieku izrakstīja no hospitāļa, un viņš neilgu laiku bija Orlas izveseļojušos karavīru bataljona rotas komandieris, bet 30. janvārī ar tā saukto marša rotu tika nosūtīts uz savu vienību frontē, Suvalku guberņā. Taču jau pēc dažām dienām — 8. februārī — Augustovas mežos sekoja kārtējais ievainojums un evakuācija uz Orlu (tur J. Čakstens iepazinās ar nākamo sievu un nodibināja ģimeni, tādēļ pilsēta kļuva par viņa piesaistes vietu uz vairākiem gadiem). 1915. gada aprīlī viņš tika iecelts par 48. lauka hospitāļa priekšnieka palīgu un paaugstināts par poručiku (kaujas nopelni 1914. gada 18.—20. oktobrī). Jūlijā sekoja nosūtīšana uz savu pulku frontē un paaugstinājums par štābkapteiņu (kaujas nopelni februārī). Savukārt 21. septembrī kaujās pie Molodečno (Baltkrievijā) Čakstens atkal tika ievainots un evakuēts uz aizmuguri. Šoreiz hospitālīs bija jāpavada ilgāks laiks. Starplaikā viņam piešķīra Svētās Annas IV šķiras ordeni (1915. gada novembrī) un Svētā Jura zobenu (1916. gada jūnijā — par ienaidnieka priekšpulkus uzbrukuma atsišanu pie Molodečno dzelzceļa stacijas). 1916. gada decembrī par kaujām pie Viļejkas un Molodečno viņš saņēma arī Svētā Vladimira IV šķiras ordeni.

Jau pēc boļševiku apvērsuma — no 1918. gada janvāra strādāja par rakstvedi, pēc tam — darbvedi 56. kara hospitālī. 5. maijā apcietināts kā bijušais virsnieks un ieslodzīts Orlas guberņas cietumā, no kura oktobrī slimības dēļ atbrīvots. Dzīvoja Orļā kopā ar ģimeni. 1919. gadā sekoja mobilizācija Sarkanajā armijā un neilgs dienests

27

Latviešu strēlnieku bataljonu dibināšana strēlnieku atmiņās un vēstulēs

Klāvs Zariņš,

Latvijas Kara muzeja vēsturnieks.

Foto — no Latvijas Kara muzeja krājuma.

1915. gada augustā apritēja gads, kopš pasaules kara norises bija pārņēmušas visu Eiropu. Situācija īpaši smaga bija Latvijā — vācu karaspēks okupēja Kurzemi un Zemgali, apdraudot jau Rīgu. Šādos apstākļos ziņas par atļauju latviešiem dibināt savas nacionālās vienības saviļņoja daudzus. Brīvprātīgi stāties preti ienaidniekam plecu pie pleca ar saviem tautiešiem vēlējās tūkstošiem Latvijas vīru. Motivācija viņiem bija dažāda, un ceļš uz latviešu bataljoniem ne vienmēr izrādījās viegls.

Zem latviešu karogiem par Latvijas zemi

Jau neilgi pēc slavenā Krievijas valsts domnieku Jāņa Goldmana un Jāņa Zāliša publicētā uzsaukuma «Pulcējaties zem latviešu karogiem!», kurā tie aicināja latviešus aizstāvēt savu dzimto zemi pret vācu iebrucējiem, latviešu strēlnieku bataljonu Organizācijas komiteja sāka brīvprātīgo pieņemšanas organizēšanu. 1915. gada augustā uzņemšanas komisijas pakāpeniski sāka darbu, un jau pirmajās dienās atsaucība bija negaidīti liela — brīvprātīgi latviešu strēlnieku bataljonos pieteicās vairāki simti vīriešu. Jauno karavīru motivācija doties uz fronti bija tik dažāda, cik viņi paši. Savus pārdzīvojumus, stājoties latviešu strēlnieku bataljonos, spilgti vēlāk aprakstīja 2. Rīgas latviešu strēlnieku bataljona izlūku komandas strēlnieks Mārtiņš Avotiņš, kurš bija viens no pirmajiem brīvprātīgajiem: «Sajūsmu, ar kādu devāmies aizstāvēt tēva zemi, lieki minēt. (...) Mēs, zeņķi, sevī jutāmies lieli varoņi. Būt karavīram likās sevišķi lepni, īpaši priekš skuķiem, kuri tad, cerams, mūs aplidotu un dievinātu no visām pusēm. Sagājuši pulciņos, spriedām, kā tad ietu pa kara lauku, cik tad katrs būtu liels varonis, iegūtu apbalvojumus, paaugstinājumus, un kur tad vēl tas galvenais — izšauties pēc sirds patikas. Domājām daži pat stāties kā brīvprātīgie, bet baidījāmies, ka vecāki nelaidīs un ka visi kopā netiksim — sadalīs starp krieviem. Tad sāka runāt, ka dibinoties latviešu bataljoni, kas sastāvēšot vienīgi no latviešiem, ieskaitot arī virsniekus. Tāpat netikšot sūtīti uz citām frontēm, bet būšot domāti vienīgi

priekš latviešu apdzīvoto apgabalu aizstāvēšanas. (...) Daudz nedomādams, arī es ar savu draugu Finku otrā dienā devāmies uz komissiju, priekšlaikus nevienam neko neteikdami. Aiz uztraukuma mājās vēl negribējās iet.»

Patriotisms, mīlestība pret dzimto zemi un vēlme «patriekt vācieti» motivēja daudzus stāties strēlniekos. 1. Daugavgrīvas latviešu strēlnieku bataljona 3. rotas kareivis Fricis Riekstiņš savās atmiņās aprakstīja pacilājošo garastāvokli pirmajās 1915. gada augusta dienās: «Mani bija pārņēmušas savādas jūtas. Šīs jūtas kāpa augšup un vēloja tai laikā katrā latvietī. Tā bija mīlestība uz dzimto zemi, mīlestība pret latvju tautu, pie kuras piederējām. (...) Naidis visu laiku bija snaudis, bet tagad pamodās no jauna un dvēsele uzliesmoja, jo atkal vācieši mīdīja mūsu zemi, postīja mūsu laukus, cirta mūsu mežus. Vecais naidis atmodās visā pilnībā. Tas visus mūs tirdīja un instinktīvi vilka iestāties latviešu bataljonos. Visi vienā mutē runāja tik par latviešu bataljoniem. Daudzi jau posās braukt un viņos iestāties. Starp tiem lielā skaitā bija tādi, kuriem iesaukšanas laiks vēl bija tālu. Tomēr tie brauca. Viņus aicināja tā pati balss, kas mani. (...) Vilcienā [uz Rīgu] sastapu ļoti daudz tādu, kas arī brauca uz latviešu bataljoniem. Visi bija sajūsmā un zvērēja vāciešiem atriebību. Daudziem brauca līdz piederīgie: mātes, māsas, gadījās arī sievas. Mātes nebūt nežēlojās, ka dēli dodas karā. Māsas un sievas bija lepnas uz saviem brāļiem un vīriem.»

Nedaudz piesardzīgāk pārdzīvoto aprakstīja Teodors Kažoks, kurš kļuva par 2. Rīgas latviešu strēlnieku bataljona kareivi. Lidzīgi kā daudzi citi, arī viņš zināja, ka tiks mobilizēts armijā kara dienestam. Lai izvairotos no nonākšanas citās Krievijas impērijas karaspēka daļās ārpus dzimtenes, viņš brīvprātīgi pieteicās latviešu strēlnieku bataljonos. «Manu gadu šoruden tāpat iesauks, tad labāk es iestājos jau tagad pie saviem tautiešiem. Mani pieņēma. Esmu ieskaitīts Otrā Rīgas latviešu strēlnieku bataljonā. Otrdien, 4. augustā [datums pēc vecā stila], pulksten deviņos no rīta man jāizbrauc reizē ar citiem uz Mīlgrāvi, kur notiks apmācības. Rītu iegādāšos vajadzīgākās lietas. Šodien staigāju jau ar appuškotu cepuri. (...) Savādi ap sirdi. Rītu taču jāšķiras. Priekšā — Lielais nezināmais. Kas būs? Kas to lai zina... Lai būtu, kas būdams — rītu

jāšķiras. Bijām visi Olimpijā [tagad kino-teātris «Splendid Palace»], noskatījāmies vēl pēdējo reizi un rīt no rīta deviņos — prom. Savādi ap sirdi. Bet tā laikam ir visiem.»

Brīvprātīgie latviešu strēlnieki 1915. gada augustā.

Svinīgā pavadīšana

Pirmos brīvprātīgos svinīgā gājienā pavadīja uz Daugavmalu. Latviešu strēlnieku pavadīšana Rīgas ielās izvērtās par tautas svētkiem. Mārtiņš Avotiņš atmiņās aprakstīja spilgtos iespaidus: «(...) Devāmies uz sapulcēšanās vietu Elizabetes un Tērbatas ielas stūrī. Sagājuši tur jau bija milzums daudz ļaužu — visu vairāk pavadītāji un ziņkārīgie. Pašiem jauniesaucamiem bija jāsaīet sētā, kur tad viens otrs no augstākiem virsniekiem, kā arī dibinātāji Goldmanis un Zālītis noturēja īsas runas, tad kopīgi visus nofotografēja un sarindošanai tikām izvesti uz ielas. Tad vēl pēc sarakstiem tikām pārbaudīti. Tad, no krievu pulkiem pārnākušu kaprāļu pavadīti, devāmies uz Daugavmalu, cieši no abām pusēm pavadītāju ieslēgti. Lejas pusē tiltam mūs gaidīja pušķotas liellaivas, ar kurām mūs nogādāšot uz Mīlgrāvi. Pirms sakāpām laivās, katris

vēl uzmeklējām savus piederīgos un pazīņas. Atsveicināšanās notika ātri, gan roku spiedieniem, gan skūpstiem. Skanēja un dūca ausīs ļaužu kņada un tam cauri vec-kareivju uzmuninājumi — «Ātrāki sakāpt laivās! Tūlīņ brauksim!». Ar paku un somiņu katrā rokā atrados vairs tikai pāris soļus no krasta malas, kur līgojās meijām pušķotā liellaiva, kurā taisijos iekāpt, kad nejausi man aizkrustoja ceļu meitene, piespraudzama divus rožu ziedus pie krūtīm un uzspiezdama dedzīgu skūpstu man uz lūpām, kas apreibināja mani vēl vairāk. Attapies meklēju ar acīm minēto parādību zilā blūzītē ar cepurīti galvā, bet veltīgi — rai-bais pūlis bija apslēpis viņu savā necaurre-dzamajā biezoknī.»

Arī Teodors Kažoks ņēma dalību gājienā un vēlāk atcerējās pieredzēto: «Ar sku-kēm un dziesmām mūs pavadīja. Ielas bija pilnas ļaužu. Nāca līdzī vecas māmiņas un jaunas meitenes, raudāja, smējās, pušķoja cepures, spieda rokas. Gājām dziedādami, lai gan dažam labam dvēseles dziļumos kvē-loja šķiršanās sāpes. Mūs nesa sajūsma — cīnīties par dzimteni un brīvību. Strauji, nevaldāmi plūda dziesmu skaņas, sirmās Rīgas ielu bruģis dimdēja zem mūsu kājām, un ziedi bira... bira...»

Fricis Riekstiņš, ar vilcienu ieradies Rīgā, jau nākamajā dienā bija devies uz uz-ņemšanas komisiju, lai kļūtu par latviešu strēlnieku. Aprakstot savīlņojošās sajūtas un gājienu uz liellaivām Daugavas krastos, viņš stāsta par sajūsmu, kas valdīja Rīgas ielās: «Visas ielas bija pavadītāju pilnas. (..) Nepārredzamais ļaužu pūlis sajūsmā spie-dās mums virsū, mēs tikko varējām kustēties uz priekšu. Logi visos namos, sākot no pirmā līdz piektam stāvam, bija vaļā un pilni skatītāju galvām. Pavadītāji mūs ap-bēra ar puķēm; vesels ziedu lietuss bira uz mums no logiem. Orķestris gājiena priekš-galā spēlēja košus, jautrus kara maršus un gadījumam piemērotas tautas dziesmas. (..) Nonākuši Daugavmalā, mēs sakāpām karo-gotās liellaivās ceļam uz Mīlgrāvi.»

Tūkstošiem cilvēku pavadīja savus va-roņus līdz Daugavmalai, no kuriens viņi tālāk devās uz apmācības vietām Rīgas ap-kārtē un uzsāka savu karavīra ceļu. Apmā-cības ilga dažus mēnešus, un jau rudenī pirmie trīs latviešu strēlnieku bataljoni stā-jās pretī ienaidniekam.

«Ar krieviem nav kopēja karošana»

Ziņas par latviešu strēlnieku bataljonu dibināšanu strauji izplatījās arī citās Krie-vijas impērijas karaspēka daļās, kurās jau dienēja latviešu karavīri. Rakstot vēstules latviešu strēlnieku bataljonu Organizācijas komitejai un Jānim Goldmanim, šie karavīri

lūdza rast iespēju pārcelt viņus uz jaundibi-nātajām latviešu vienībām. Motivācija, kuru vēstulēs min karavīri, bija dažāda — gan ne-vēlēšanās karot kopā ar krieviem, gan arī tēvzemes mīlestība un vēlme cīnīties kopā ar tautiešiem savā zemē. Taču ne vienmēr pārcelšana bija iespējama — krievu vīrs-nieki dažādu iemeslu dēļ bieži nevēlējās pie-laut pārcelšanu un lika dažādus šķēršļus.

Kā būtisku iemeslu lūgumam pārcelšanai uz latviešu bataljoniem karavīri bieži min neizturamos apstākļus «krievu daļās» un atšķirīgo attieksmi pret latviešiem. Problēma bija arī krievu valodas nezināšana. Kareivis Jēkabs Širminš vēstulē norādīja: «Ir zudusi pacietība, te dzīvojot. Tragēdijas var katru dienu dabūt redzēt un dzirdēt. Kad uz slāvisko latvietis neatbild, tad viņam liek list ap nārām, gulties dubļos un netīrumos; būšot arī cietums latviešiem, bet, kad neklausā, tad krievēļi plītē pa ģīmi un sauc latviešus par vāciešiem. Pie tam vēl saka, ka pavisam nositīšot, jo vāciešus vajagot sist. (..) Nožēlojamā Krievija.» Līdzīgi 1915. gada augusta sākumā norādīja arī 132. kājnieku pulka kareivis J. Kundziņš, kurš vēstulē J. Goldmanim uzsvēra, ka «šeit starp tiem neizglītotajiem krieviem nav izturams».

Balodis lūdza, lai viņu pārceļ uz latviešu ba-taljoniem. «Esam ļoti daudzi, kuri neprot ne vārda krievu valodas. Tamdēļ mums ir grūti reizē ar kara mācībām [mācīties] krievu garīgās lūgšanas un krievu dziesmas. Par kurām nemācēšanas gadījumā dabū-nam sitienus un lamuvārdus. No vada ko-mandiera tiekam saukāti par razbainieku bandu. Kuru, kā liekas, mēs patiešām ne-esam pelnījuši. Domāju, esam iesaukti par tēvijas aizstāvēšanu, ne par sitieniem mācī-ties krievu dziesmas.»

Lai sasniegtu mērķi — pārcelšanu uz lat-viešu bataljoniem, karavīri rakstīja arī kolek-tīvas vēstules, noslēgumā parakstoties. Zemessargs Jūlijs Pētersons vēstulē J. Gold-manim norādīja, ka raksta arī savu dienesta biedru vārdā. «Mēs, pulciņš otrās šķiras ze-messargu, iedalīti Petrogradas Leibgvarde-s pulkā, rakstām Jums (..). Nerunājot par stingro disciplīnu, mūsu priekšniecība vi-sādi izliek savu varu, lai varētu tikai mūs sodīt ar tīri necilvēcīgām mocībām. Bez tam daudzi neprot krievu valodas, caur ko viņu grūtais stāvoklis dubultojas. Nespēdami ilgi tādu slogu nest, esam nodomājuši iestāties latviešu bataljonos. Ja uzzinātu par vēlmi stāties, priekšniecība vēl vairāk nospiestu.»

Brīvprātīgie latviešu strēlnieki un viņu pavadītāji Daugavmalā 1915. gada augustā.

Vēstules par pārcelšanu Organizācijas komitejai un J. Goldmanis saņēma arī visus turpmākos mēnešus. Kareivis Aleksandrs Indzers rakstīja, ka «ar krieviem nav kopēja karošana. Ir apnikusi viņu rupjība, jo visi mūs, latviešus, tur par necilvēkiem (..) un Sv. Jura krustus dabūn krievi par zābaku tī-rīšanu. Bet mūsu tautiešiem netiek par stin-gru izturēšanos pret ienaidnieka uguni». Arī 9. rezerves bataljona 4. rotas kareivis Fricis

Vēlmi iestāties latviešu strēlnieku batal-jonos izteica arī bēgļi, kuri dažādu iemeslu dēļ bija nonākuši Krievijas iekšienē. Dau-dziem Kurzemē un Zemgalē bija palikušas dzimtās mājas un tuvinieki. Tāpat vēstules latviešu strēlnieku bataljonu Organizācijas komitejai sūtīja nepilngadīgi zēni, kuri lūdza, lai tos uzņem strēlniekos, jo uzņem-šanas komisijas viņus atraidījušas.

Turpinājums 30. lpp.

Ceļš līdz latviešu bataljoniem

Neskatoties uz vairākkārtējiem gan pašu karavīru, gan arī latviešu strēlnieku bataljonu Organizācijas komitejas lūgumiem, ne vienmēr bija iespējama pārcelšana uz latviešu bataljoniem. Neredzot citu iespēju, daudzi karavīri riskēja un neatļauti pameta savas karaspēka daļas, mēģinot nokļūt līdz latviešu strēlnieku vienībām. Vairāki šādi gadījumi fiksēti 1916. gadā, kad brīvprātīgo pieņemšana jau daļēji bija noslēgusies. 1916. gada sākumā kopā ar dienesta biedriem savu karaspēka daļu pameta vēlākais 5. Zemgales latviešu strēlnieku bataljona apakšvirsnieks Rūdolfs Ivanovs, kurš savu pārgalvīgo došanos uz latviešu bataljoniem aprakstīja atmiņās: «(..) Kad dabūjām zināt par latviešu bataljonu nodibināšanu, mēs, latvieši, kas atradāmies 2. armijas transporta dienestā, apmēram 25 cilvēki, nolēmām visādā ziņā tikt savos bataljonos un iesniedzām lūgumrakstus savam vada virsniekam par mūsu pārskaitīšanu latviešu strēlniekos. (...) Es un citi saņēmām noraidošu atbildi. Tad mēs, četri latvieši, sagatavojāmies patvarīgi atstāt dienestu un doties uz Rīgu, lai katrā ziņā nokļūtu latviešu strēlnieku bataljonos (...). Kad pēc kļusas sagatavošanās atvadījāmies no saviem dienesta biedriem (...), mēs bijām apgādāti no turienes kancelejā strādājošā latvieša ar dokumentiem un tādējādi vilcienā laimīgi izlaipojām no kontroles virsnieka. [Pēc nokļūšanas Rīgā] saņēmām no saviem tautiešiem, kas palika transportā, vēstuli; savā vēstulē viņi aprakstīja mūsu iztrūkumu (...). Kad otrā rītā paziņojusi par mūsu iztrūkumu bataljona komandierim, tas teicis, ka mēs būsim laikam aizgājuši sādžu meitās un krituši komandanta rokās; pats viņš aizgājis mūs meklēt, bet, sādžā neatradis, izsūtīja 8 vīrus uz zirgiem meklēt mūs mežos, bet praporščiku nosūtījis uz staciju nodot telegrammas visām stacijām par bēgļu arestēšanu. Neskatoties uz visu to, mēs tomēr laimīgi nokļuvām vecā Rīgā — tuvāki latviešu bataljoniem.»

Neņemot vērā dažus starpgadījumus, vairākumā gadījumu latviešu pāreja uz saviem bataljoniem netika liegta. Strēlnieks Voldemārs Bērziņš 1915. gada vasarā dienēja Petrogradā dislocētajā 6. sapieru pulkā un, formējoties latviešu strēlnieku bataljoniem, kopā ar saviem dienesta biedriem veiksmīgi nokļuva Rezerves latviešu strēlnieku bataljonā, kurš bija dislocēts Tērbatā (Tartu). V. Bērziņš atmiņās norāda: «1915. gada jūlijā, kad ieradāmies Cēsis uz mobilizāciju, mūsu apslēptā vēlēšanās bija, ka labāk būtu gan cīnīties savā zemē nekā citā Krievijas malā. (...) Mūsu ilgās par cīņu

Brīvprātīgie latviešu strēlnieki un viņu pavadoņi teātra «Olimpija» pagalmā pirms došanās uz Daugavpili.

dzimtā zemē tomēr piepildījās. Kādā vakarā pēc pārbaudes, kad jau bijām nolikušies gulēt, mūs iztraucēja taures skaņas. Bija dota pavēle apgērbties un nostāties. Kāds virsnieks paziņoja, lai latvieši iziet no ierindas, jo esot nodibināti latviešu strēlnieku pulki, kuros varot iestāties tikai latvieši, un mēs, kas gribot izbraukt uz strēlnieku pulkiem, lai ejot uz kanceleju pierakstīties, lai rīt jau varētu aizbraukt. Neaprakstāma sajūta pārņēma visus; no prieka visu nakti negulējām, spriežot un domājot, kā tas viss noticis. Krievi teica dažādas valodas, ieteica nebraukt, jo tur ātri vien dabūšot galu. Tomēr tas mūsu sajūsmu nemazināja, jo gribējām cīnīties kopīgi savā dzimtenē. Otrās dienas vakarā saņēmām pavēli sapulcēties aizbraukšanai ar visām mantām, kādas jau nu Dievs zaldātiņam devis. Steidzīgi vien, ka neviens virsnieks no mums neatvadījās. Kad saņēmām pavēli soļot, viens mums uzsauca: «Zēni, uzdziedāsim «Kur tu teici, gailīti manu!»» Tas man tā iespiedās sirdī, ka aizrāvās elpa. Kad izgājām uz ielas, nepaguvām dziedādami paiet dažus simtus soļu, kad no visām pusēm saradās ziņkārīgo apbrīnotāju pūlis. «Kas tie par krievu karavīriem, kas dzied svešas dziesmas?» (...) Pa ceļam līdz stacijai saradās

daži desmiti latviešu pavadoņi, kuriem, redzams, bija vēl lielāks prieks nekā mums. Viņi mūs apdāvināja ar barankām, teikdami: «Nu, zēni, parādiet krieviem, kā karo frontē!» Iesēdāmies vilcienā. Uz kuriem mūs vedīs, neteica, jo tas bija armijas noslēpums, tikai noprātām, ka uz dzimtenes pusi braucam. Kad vilciens pienāca Tērbatā, deva pavēli: «Izkāpt,» — sapratām, ka esam galā. (...) Pa ceļam aprunājās ar kādu strēlnieku, uz kuriem mūs ved. Tas teica: «Uz huzāru kazarmām, tur stāv rezerves bataljons.» Patiešām, kad ielas galā izgājām vārtiem cauri, pa kreisi stāvēja uzrakstīts: «Latv. strēln. rez. bataljons.» (...) Mūsu ceļības bija piepildītas un sajūsmā nebija robežu, jo visur skanēja latvju mēle. Pēc tam sākās parastais darbs un cīņas frontē, līdz galīgai armijas sabrukšanai.»

Lai arī veids, kā visi šie karavīri nokļuva līdz latviešu strēlnieku bataljoniem bija atšķirīgs un dažādu pārdzīvojumu bagāts, viņus visus vienoja viens mērķis — cīnīties kopā ar citiem latviešiem savā zemē un stāties pretī ienaidniekam, kurš jau ilgstoši postīja Latvijas zemi. Tas spilgti redzams arī karavīru atmiņās un vēstulēs, kuras caurvij savijņojums par iespēju dienēt latviešu strēlnieku bataljonos. **IS**

Liellaivas ar brīvprātīgajiem latviešu strēlniekiem dodas ceļā no Daugavpils uz Mīlgrāvi.

Uz Pasaules jumta. Tibeta

Bramaputra.

Edmunds Vītols,

NBS rezerves kapteinis.

Foto — no autora personiskā arhīva.

Sākums 2014. gada novembra un šā gada janvāra, februāra un marta numurā.

Jau pēc īsa brīža, kad bijām izkāpuši no automašīnām, es sajutu, kā retinātais gaiss mani apdullina, jo parādījās sajūta, ka viss, ko redzu, ir sabremzējies, visas kustības, pat galvas pagrieziens šķita kā palēninātā kino filmā. Rudigers, kas stāvēja netālu no manis un fotografēja pasakainos kalnu skatus, nolaida fotokameru un, pavērsies pret mani, jautāja: «Edmund, vai tas notiek arī ar tevi?» — un pakratīja ar roku pie deniņiem. Es teicu, ka esam strauji uzbraukuši augstākā vietā un jācer, ka šīs sajūtas atkāpsies, kad atkal pabrauksim zemāk. Indiešu seniori jau bija ierāpušies atpakaļ automašīnās un pacietīgi gaidīja pārējos. Abi japāņi gan bija pagājuši tālāk un uzmeistarēja nelielu, simbolisku akmens krāvumu stūpas formā, kā tas pieņemts budistiem. Pēc brīža mūsu kolonna traucās tālāk, bet kalna virsotnē tad tikai parādījās mūs pavadošā kravas mašīna, kas turpmāk visa ceļa gaitā regulāri atpalika no džipiem.

Pēc pusstundas, kad bijām pabraukuši teju par kilometru zemāk, diskomforts, kas visus pārsteidza augstkalnu pārejā, lēni atkāpās un pašajūta uzlabojās. Mūsu džipa šoferītis ielika magnetofonā tibetiešu dziesmu kaseti, kas visu turpmāko ceļu skanēja no saullēkta līdz saulrietam, viena puse un otra puse. Ceļojuma beigās mēs zinājām no galvas piedziedājumu katrai dziesmai tīrā tibetiešu valodā, taču bez mazākās sajēgas par dziesmu saturu. Laikam jau tās bija par milestību un ilgām. Mūzika skanēja, bet mēs sēdējām katrs savā klusuma valstībā, jo priekšā bija garie pārbraucieni līdz pašam Kailasam. Bija pienācis īstais laiks gremdēties savas dvēseles dzīlēs un sagatavoties tam, kas mūs visus un katru atsevišķi gaidīja,

ierodoties pie svētā Kailasa kalna. Dīvaina sajūta pārņēma, kad džips brauca pa akmens tuksnesi, kas bija pilnīgi līdzens, bez mazākām braucamā ceļa pazīmēm. Mēs vienkārši ripojām pa kaut kad aizvēsturē izbijušas jūras dibenu. Kalnu grēdas bija neticami tālu, un mākoņi — neticami zemu. Šodien bija jānobrauc 240 kilometri pa šo nekurienes ceļu. Vairākas stundas neredzējām nekādas dzīvības pazīmes, tikai mūsu septiņi auto joņoja pa šķietami izmirušo līdzenumu, kas atradās četrus kilometru augstumā. Saceltās putekļu vērpētes uzreiz aizdzinaja spēcīgais vējš, kurš šeit valdīja augu dienu un nakti. Man likās pilnīgi nesaprotami, kā šoferi spēja orientēties šajos bezceļa apstākļos, jo priekšā nebija nekādu zīmju, pat ne automašīnu riepu nospiedumu smiltīs, kas liecinātu, ka pirms mums vispār kāds te kādreiz braucis. Aiz loga pleatās vienmuļa Mēness ainava, vienkārša, bezgalīga un skaista, tā prātu darīja rāmu un klusu. Es zināju, ka tā būs, es tiecos un ilgojos pēc šā brīža un apzināti gāju uz mērķi, lai būtu tieši tā, kā ir tagad. Uzdevu sev jautājumu, vai esmu laimīgs šai brīdī, šeit un tagad? Atbilde bija stingra un apzināta — jā.

Pēc kāda laika klaja lauka vidū parādījās ķīniešu armijas kontrolpunkts. Betona ēka ar dažām būdām tai apkārt, dzeloņdrāšu žogs un mastā plīvojošs sarkans karogs ar dzeltenu zvaigzni. Mūsu kolonna apstājās, un gids, savācis pases, devās kārtot nepieciešamās formalitātes un atļauju grupai doties uz Kailasa reģionu. Džipā bija karsti, taču, kolīdz izkāpām, par spīti kalnu saules siltajiem stariem, aukstais un stiprais vējš lika sevi manīt, un visi steidza uzvilkt siltās jakas un cepures. Visvairāk drebinājās indieši, kas bija atbraukuši no Indijas vidienes un karstajiem dienvidu štatiem. Tie bija silti saģērbušies un satuntulējušies vilnas segās, pat cimdus uzvilkuši. Taču tas bija tikai sākums, un turpmāk, jo augstāk būsim, jo aukstāks kļūs. Un būs vēl priekšā nakts, kad vajadzēs gulēt teltīs. Arī man

sala, apzinājos, ka savā līdzpaņemtajā jakelē es būtu nosalis viens divi, vēl pat nesasniedzis Kailasa pakāji. Kamēr gaidījām nepieciešamo dokumentu noformēšanu, pie mūsu džipiem pienāca galīgi noskrandūši un nopuņķojušies tibetieši, gan sievietes, gan vīrieši, gan bērni. Viņi visi izskatījās ļoti nožēlojami, un viņu pārvietošanās līdzeklis bija zirga pajūgs, kur uz mantām un saiņiem sēdēja sievietes un bērni. Laikam jau visa iedzīve atradās pajūgā. Grūti bija iztēloties, kā viņi tika uz priekšu pa šiem akmeņainajiem līdzenumiem, kur neviens nebija pasargāts no mežonīgā vēja, kas svielināja līdz kaulam, nemaz nerunājot par nakšņošanu šādos apstākļos. Tibetieši stāvēja starp mašīnām un dīdēja naudu vai ko ēdamu. Mūsu pavadoni aicināja kāpt atpakaļ džipos, lai te nesāktos kņada kā tirgus laukumā, kas varēja izraisīt ķīniešu armijnieku neapmierinātību, un tad tibetieši dabūtu trūkties. Indieši uzreiz ieņēma savas vietas, lai nekontaktētos ar vietējiem, bet Rudigers devās tieši tibetiešu barā, dalīdams konfektes bērniem un sīknaudu pieaugušajiem. Viņš mēģināja būt draudzīgs un uzrunāja tibetiešus savā vāciskajā angļu valodā. Protams, neviens viņa valodu un motīvus nesaprata, un izbadējušies un nosalušie ļaudis ātri savāca visu, ko Rudigers bija izvilcis no kabatām. Pastiepuši rokas, viņi prasīja vēl. Visiem nepietika, un tie, kas bija palikuši tukšā, ar žēlabainu skatienu vērās džipu logos. Iespējams, arī šie ļaudis devās svētceļojumā uz Kailasu, bet viņiem ceļš līdz kalna pakājei bija daudz smagāks un skarbāks nekā mums. Mēs sēdējām džipos un dienā veicām desmit reizes garāku ceļa posmu nekā viņi ar savu pajūgu.

Sakāpām džipos un atkal drāzāmies augšup un lejup pa kalnu nogāzēm, metot likločus pa nosacīto ceļu kalnos. Vietām redzējām nelielas tibetiešu apmetnes, kurām aizdrāzāmies garām, atstājot tās putekļu

Turpinājums 32. un 33. lpp.

Sākums 31. lpp.

vērpetēs. Šur tur kādā uzkalniņā bija redzamas arī vientuļas budistu stūpas.

Jāņem vērā, ka kalni un ezeri tibetiešu izpratnē nav tikai ierastās dabas ainavas sastāvdaļa, tā ir sakrālā vide jeb spēka vieta, kas ir pašas dabas izveidota svētnīca, kurā uzturas dievības. No vēstures zināms, ka reliģiozām cilvēkam kalns ir kā kosmiskais centrs, kas savieno cilvēcisko ar dievišķo. Piemēram, jūdīem ir Sinājs, Palestīnā — Gerizims, Ķīnā — Taišans, Austrālijā — Uluru klints, kristiešiem — Golgāta, japāņiem — Fudzijama, bet hinduistiem, džainiem, budistiem un bona reliģijas piederīgajiem ir Kailasa kalns.

Himalaju mērogos Kailass nav no lielākajiem kalniem, tas sniedzas 6714 metrus virs jūras līmeņa, taču uz apkārt esošo kalnu fona izceļas ar savu izteikti piramidālo formu un allaž sniegoto virsotni. Budisti Kailasu uzskata par mistiskā Meru kalna pasaulīgo, materiālo jeb acij redzamo izpausmi, kas atrodas kosmiskās mandalas centrā. Šo mandalu var redzēt ļoti daudzos budistu klosteros — attēlotu tibetiešu sakrālās mākslas gleznās jeb tankās. Šīs mandalas ģeogrāfisko un metafizisko jēgu skaidro ļoti dažādi, meklējot atbilstības gan šīs zemes, gan debesu ķermeņu kartēs, gan cilvēka ārējā veidolā, gan viņa smalkajā ķermenī.

Tibetieši Kailasu dēvē par Kangrinpoče jeb Sniegāju dārgakmeni. Budisti Kailasu uzskata par bodisatvas Čakrasamvaras un viņa līdzgaitnieces Vadžrajogines mājvietu, hinduistiem Kailass ir dieva Šivas mājoklis, džainiem tā ir spēka vieta, kur viņu pirmais pravietis sasniedzis apgaismību, bet bona reliģijas sekotājiem Kailass ir kristāla stūpa, kas izstaro kosmosa mistiskos spēkus. Budistu lamas (skolotāji) uzsver, ka Kailass ir ne tikai pasaules centrs, kas eksistē fiziskā un metafiziskā limenī, bet arī augstāko transcendentālo spēku svētnīca. Svētceļojumu uz Kailasu kā garīgi, tā fiziski viņi uzskata par vienu no vissmagākajiem pasaulē.

Tas, ka Kailass atrodas ļoti tālu no apdzīvotām vietām, ka tas ir pilnīgi izolēts no profānās pasaules un cilvēku ikdienības, vēl vairāk nostiprina svētā kalna noslēpumainību. Arī leģendām apvītā, mistiskā Šambala ir cieši saistīta ar Kailasu, tiesa gan — runa ir vairāk par metafizisko limeni.

Un tā, svētceļniekiem nonākot Kailasa pakājē, sākas pats galvenais visa tālā ceļa process, proti — kora jeb apiešana apkārt kalnam. Hinduisti, budisti un džaini iet kalnam apkārt pulksteņa rādītāju kustības virzienā, bet bona reliģijas adepti iet pretējā virzienā. Pamatideja šim gājienam ap kalnu ir cieši saistīta ar karmiskajiem nopelniem,

jo visas četras minētās reliģijas stingri pieturas pie reinkarnācijas teorijas.

Kora jeb apkārt Kailasa kalnam vedošais ceļš ir 53 kilometru garš, un mums bija plānots to veikt trīs dienu laikā. Vēl šo gājumu apkārt kalnam dēvē par parikarmu — jau nosaukumā ietverta pasākuma saistība ar jēdzienu «karma». Jebkura svētceļojuma izdošanās nosaka cilvēka iekšējā noskaņošanās, viņa reliģiskā pārliecība un absolūta ticēšana transcendentālajam esības līmenim. Koras laikā jāpārvar Dolma La augstkalnu pāreja, kas atrodas 5650 metru augstumā, un šis augstums jau ir dzīvībai bīstams. Kur patverties, tur nav, un ar medicīnisko palīdzību var nerēķināties, atliek paļauties tikai uz paša spēkiem. Izbraucamu ceļu nav, tikai svētceļnieku taka. Kāds varbūt iedomājas, ka iespējama evakuācija ar helikopteru, kā tas ir Nepālā. Taču Tibetā helikopteri ir tikai Ķīnas armijniekiem, bet nekādus glābšanas pakalpojumus «reliģiozi apsēstajiem» svētceļniekiem viņi nesniedz, turklāt helikopteri tādā augstumā nelido.

Pēc vienmuļas un ilgas braukšanas pietājam pie kādas apdzīvotas būdas ezera krastā. Putekļi bija visur — mašīnā, ārā, drēbēs, mutē, degunā. Rudigers ik pa brīdi sekoja augstuma limenim savā elektromiskajā pulkstenī. Tagad tas rādīja 4500 metru atzīmi virs jūras līmeņa. Tika organizēts atpūtas brīdis, kad varējām izkāpt nokārtoties, izstaipīt kājas un nopurināt putekļus. Mūsu pavāru kompānija sarosījās un gatavoja siltas pusdienas, izmantojot gāzes balonu un saliekamo plītiņu. Paēdām vārtus risus ar konservētām pupiņām tomātu mērcē un padzērām karstu tēju. Ak, cik gards bija šis pieticīgais ēdiens!

Brīdi atpūtušies, mēs turpinājām ceļu. Taču drīz vien mūsu džipam kaut kas atgadījās, un apstāties iznāca visai kolonnai. Mazie šoferīši salida zem džipa, un pēc divdesmit minūtēm problēma bija novērsta.

Atkal drāzāties augšup un lejup, no vienas kalnu pārejas uz nākamo. Sēdēšana džipā nemaz nebija tik bezbēdīga padarīšana, jo auto kratījās un palēcās uz nelīdzenā ceļa ik pa brīdim. Šoferi zināja, ka šodien paredzētais ceļa posms jāveic līdz krēslas brīdim, citādi varējām palikt bez naktsmājam, tādēļ mašīnas traucās uz priekšu kā rallijā. Redzēju, ka blakus sēdošais indiešu senioru pāris bija pamatīgi nomocījies ar saspringto braukšanu, īpaši kundze, bet abi nepārmija savā starpā ne vārda, tikai klusējot malkoja ūdeni no pudeles. Mana fiziskā pašsajūta bija slikta, jo nemītīgā augstuma maiņa, ilgstošā kratīšanās un karstums mašīnas salonā, kā arī aukstais vējš apstāšanās brīžos, žilbinošā kalnu saule un putekļu smārds, visi šie faktori izraisīja diskomfortu, kas skāra ne vien grupas locekļus, bet arī pavaidošo personālu. Šķērsojām tiltu pāri Bramaputras upei. Es pat neatceros, kādā kontekstā, taču šo nosaukumu zināju no pusaudža vecuma. Kāds man reiz teica, ka esot upe ar tādu nosaukumu kaut kur ļoti tālu Āzijā, bet esot. Es neticēju, bet šis

Tibetiešu pajūgi pie ķīniešu kontrolpostēņa.

*Kosmiskās mandalas centrā
ir Kailass.*

nosaukums iegūla manā zemapziņā. Tagad, izdzirdējis šo nosaukumu un ieraudzījis leģendāro upi, es sirsnīgi pasmaidīju, jo dzīve allaž parūpējas par unikāliem pārsteigumiem. Iebraucām miestā Saga, kur mums būs jānakšņo. Jau pēc brīža varējām secināt, ka sadzīves apstākļi kļuva arvien pieticīgāki, kopš virzījāmies dziļāk Tibetas teritorijā. Šoreiz biju četrvietīgā telpā kopā ar vācieti Akselu, kas pēc sava nesenā «varoņdarba» bija kluss un rāms. Vēl pirms saulrieta aukstums ar neredzamiem saltiem spārniem strauji ielauzās it visur un ar savu sarmoto elpu stindzināja visus. Tikai tagad kritiski padomāju par savu līdzpaņemto guļamaisi, kura aukstuma noturības rādītājs bija minus piecpadsmit grādi. Vai, gulot naktī teltī augstkalnu apstākļos — aprīlī Tibetā, tas nebūs par plānu? Kaut ko mainīt vairs nebija iespējams, jo bijām jau pārāk tālu Tibetas teritorijā un ceļš veda tikai uz priekšu, uz ilgi loloto mērķi. Protams, esot Katmandu, kur vēsākajās rīta stundās gaisa temperatūra nokritās līdz plus sešpadsmit, likās, ka minus piecpadsmit būs ļoti optimāla

Pieturvietā pusdienām.

temperatūra siltuma saglabāšanai. Jutu, ka galva ir dulla, nedaudz arī džinkstēja ausis. Centos nedomāt par to, kā būs, jo šobrīd tas tikai traucēja un bija bezjēdzīgi. Taču apzinājos, ka briest pamatīgs pārbaudījums manam fiziskajam un garīgajam ķermeni. Bet — tieši to jau es gribēju.

Apbrīnojami, bet mobilie sakari ar ār pasauli un ar Latviju šeit strādāja! Izman-toju šo iespēju un aizsūtīju vairākas izziņas mājiniekiem un draugiem. Pat saņēmu atbildes!

Ievēroju, pat apzinoties, ka šādos apstākļos pastiprināti ir jādzer ūdens, es to daru ar piespiešanos, jo negribas. Slikta pašsajūta dēļ nolēmu vakariņās neiet. Diena bija nogurdinoša, iespaidiem un pārdomām pilna, tagad jākrāj spēki nākamajai.

*Aiz nākamā pagrieziena mūs gaidīja
negaiss.*

Gulēju slikti, jo sāpēja galva, naktī piecēlos un izgāju ārā, mēness teju būs pilns, tam apkārt dīvains, milzīgs gaismas vaing, šādu parādību biju Latvijā redzējis pagājušajā gadā. No rīta brokastis neēdu, tik padzēru tēju un iejaucu dzeramā ūdens pudelē divas tabletes aspirīna, lai šķidrinātu asinis un palīdzētu tām skābekli iznēsāt pa organismu. Saklājot savu guļamvietu, gultā atradu akmeni, kuru iepriekšējā dienā biju pacēlis kādā kalnu pārejā tā īpatnējas formas dēļ. Nezinu, kādu apsvērumu vadīts, bet jutu, ka akmens jāatstāj. Noliku to ceļa malā, un pēc kāda brīža man pilnībā pazuda galvassāpes un sliktā dūša.

Šodienas pārbrauciens bija plānots sešām septiņām stundām, bet pa labāku grantsceļu. Debesjumu klāja mākoņu sega, un varēja izteikti just, ka, saulei izspiežoties cauri mākoņiem, uzreiz kļuva siltāk. To jūta pat automašīnā. Saule noglāstīja ar siltu vilni, tiklīdz apspīdēja grēcīgo zemi. Ceļā sanāca pārmit dažus vārdus ar blakus sēdošo Deivu. Sirmais indietis bija būvinženieris, sešdesmit deviņu gadu vecs. Pēdējos trīsdesmit gadus viņš kopā ar ģimeni dzīvoja un strādāja ASV, kur bija uzaicināts kā labs speciālists. Abi bija ASV pilsoņi. Šai ceļojumā viņš bija devies pēc sava tēva lūguma. Tēvs visu mūžu dzīvoja Indijā un bija no bramaņu kastas, tātad arī pats Deivs. Tēvam bija deviņdesmit deviņi gadi, un viņš bija lūdzis dēlu veikt svētceļojumu

uz dieva Šivas mājokli — Kailasa kalnu Tibetā, lai godinātu to viņa vārdā. Tēvs būtu devies ceļā pats, bet viņa vecums bija pārāk liels. Indiešu ģimenēs bērni pret vecākiem allaž jūt dziļu cieņu, tāpēc «bērnam», kam pašam bija teju septiņdesmit gadi, tēva lūgums bija svēts. Un nebija nekādas nozīmes tam, ka viņš atradās citā pasaules malā, ka varbūt viņam bija kādas svarīgas darīšanas. Deivs bija ātri saposies un no ASV devies tieši uz Nepālu, lai organizētu nokļūšanu Tibetā. Arī viņš pats esot ļoti reliģiozs cilvēks, un visa viņa ģimene, ilgu gadu dzīvodama ASV, regulāri veicot hinduistu pudžas un ievērojot indiešu tradīcijas. Deivs teica, ka viņu uztraucot nevis tas, kā viņš nokļūs līdz svētajam kalnam un kā apies tam apkārt, bet — vai spēs atgriezties pie tēva ar ziņu, ka lūgums izpildīts. Viņa sieva, uzzinājusi par vīra nodomu, uzreiz teikusi, ka pavadīs viņu kaut uz pasaules malu, bet noteikti atbalstīs un būs blakus. Sieviete klausījās mūsu sarunā, un vienā brīdī mēs saskatījāmies. Es pieliku roku pie sirds un, noliecis galvu, ar cieņu sveicu viņu. Man nebija vārdu, ar ko komentēt vai atbildēt uz nule dzirdēto, bet mana sirds bija pilna aizkustinājuma. Tik patiesu apņēmību, uzpurēšanos, tādu mīlestību un cieņu pret vecākiem, pret vīru, pret tradīcijām... To spēj tikai neizsakāmi cēla sirds.

Turpinājums sekos.

Formēs jaunu brigādi un palielinās profesionālo karavīru skaitu

Lietuvas Aizsardzības padome (AP) pieņēmusi lēmumu valsts rietumos saformēt jaunu motorizēto kājnieku brigādi, kuras štābam jāsāk funkcionēt jau 2016. gadā. Jaunās brigādes štāba kodolu veidos militārpersonas no Sauszemes spēku Operacionālās plānošanas un komandvadības centra, kas jau darbojas Klaipēdā.

Lietuvas Bruņoto spēku komandiera preses sekretārs kapteinis Mindaugs Neimonts ir precizējis, ka līdz 2021. gadam jaunizveidotā brigāde tiks pastiprināta ar jauniem kājnieku un artilērijas bataljoniem. Pēc M. Neimota teiktā, tuvākajos piecos gados plānots saformēt arī vienu jaunu loģistikas bataljonu, kas papildinās Sauszemes spēku motorizētās kājnieku brigādes «*Geležinis vilkas*» sastāvu. Šīs brigādes pastāvīgā dislokācijas vieta ir Ruklā, Jonavas rajonā, kas atrodas Lietuvas vidienē.

Lietuvas prezidente D. Gribauskaitė un BS ģenerālis V. J. Žuks pēc AP sēdes.

Lietuvas AP sēdē tika pieņemts arī lēmums 2016. gada militāro budžetu palielināt par 150 miljoniem eiro. Savukārt profesionāļu skaits 2016. gadā tiks palielināts par 1000, kopā sasniedzot 9000 karavīru. Pēc 2016. gada profesionāļu skaita palielināšana tiks turpināta. Lietuvas brīvprātīgo spēku sastāvā pašlaik ir aptuveni 4500 brīvprātīgo.

Reanimēs jaunās paaudzes zemūdeņu projektu

Zviedrijas militāri vadība panākusi vienošanos, kas paredz A26 klases zemūdeņu būves programmas realizācijas uzsākšanu pēc Karalisko jūras spēku (KJS) pasūtījuma. Kā paziņojis aizsardzības ministrs Pēters Hultkvists, valdība piekritusi iedalīt 948 miljonus dolāru divu A26 klases zemūdeņu būvei.

Zemūdenes tiks pasūtītas kompāniju apvienībā «*Saab-Kockums*», un tās eksportēti jau uzsākuši darbu pie potenciālā līguma detaļu apspriešanas ar KJS pārstāvjiem. Zviedrijas Karalisko bruņoto spēku materiāltehniskās apgādes aģentūra (*The Swedish Defence Material Administration*) jau pirms gada ir noslēgusi 3,8 miljonus dolāru vērtu līgumu ar «*Saab*», pasūtot provizorisks pētījumu par iespējām būvēt jaunās paaudzes zemūdenes. Šis līgums ietver arī opciju par KJS ierindā esošo «*Gotland*» klases zemūdeņu remontu. Kompānija «*Saab*» arī uzņēmies ilgtermiņa saistības 2015.—2024. gadā veikt nepieciešamos pasākumus KJS zemūdeņu flotes funkcionēšanai. Šo pasākumu sarakstā ir gan jaunu zemūdeņu projektēšana un būve, gan citu zemūdens sistēmu ražošana.

Uzņēmuma «Kockums» A26 projekta koncepts.

Kā liecina atklātajos informācijas avotos pieejamie dati, A26 klases zemūdeņu ūdenssvars būs 1900 t, bet apkalpē būs 17—30 jūrmieki. A26 būs gaisa neatkarīga dzinēja sistēma, kā arī tiks izmantota *GHOST* (*Genuine Holistic Stealth*) tehnoloģija, nodrošinot ārkārtīgi augstus zemūdeņu mazpamanāmības rādītājus. A26 apbruņojumā iekļaus multifunkcionālās torpēdas, spārnotās raķetes un minas. Jaunajām zemūdenēm ir jābūt arī spējai nodrošināt zemūdens aparātu palaišanu un uzņemšanu. Pašreizējie plāni liecina, ka pirmo jauno zemūdeni KJS saņems ne vēlāk kā 2022. gadā.

Palielinās militāro budžetu par astoņiem miljardiem eiro

MRAV «*Bokser*».

Marta vidū Vācijas valdība apstiprināja lēmumu turpmāko četru gadu laikā par astoņiem miljardiem palielināt Vācijas Bruņoto spēku budžetu. Valdības apstiprinātais plāns paredz, ka 2016. gadā militārais budžets jau būs 34,209 miljardi eiro. Budžeta palielinājums sasauca ar finanšu ministra Volfgana Šoibles nesen publiski izteikto atzinumu, ka Vācija ir spiesta uzlabot savas aizsardzības spējas globālās nestabilitātes un krīžu dēļ.

Pagaidām nav oficiāli izsludināts, kuras militārā budžeta sastāvdaļas tiks palielinātas, taču eksperti lēš, ka pieaugums sagaidāms zinātniskās pētniecības, kā arī jauna bruņojuma un kara tehnikas iegādes jomā. Apturot savu dalību, Vācija pēdējos gados samazināja finansējumu vairākiem aizsardzības jomas pētnieciskajiem projektiem no 1,104 miljardiem eiro 2010. gadā līdz 854 miljoniem 2014. gadā. Jaunā bruņojuma iegāžu finansējums tika samazināts no 5,53 miljardiem eiro 2010. gadā līdz 3,822 miljardiem eiro 2014. gadā. Viena no lielākajām izdevumu sadaļām būs saistīta ar 131 jaunas multifunkcionālās bruņumašīnas (*Multi-Role Armoured Vehicle, MRAV*) «*Boxer 8x8*» iegādi.

MRAV «*Boxer 8x8*» izstrāde tika pilnībā pabeigta 2009. gadā sadarbībā ar Nīderlandi. «*Boxer*» īpatnība ir tā modurālā konstrukcija, kas ļauj viegli nodalīt visiem modeļiem unificēto šasiju no korpusa (attēlā). Tādējādi šai bruņumašīnai atbilstoši operacionālajām vajadzībām īsā laikā iespējams nomainīt funkcionālo korpusu. Dažādām «*Boxer*» modifikācijām ir atbilstoši pielāgoti iekšējais aprīkojums. Šāds tehniskais risinājums ļoti būtiski samazina bruņutransporta iegādes un materiāltehniskās uzturēšanas izdevumus.

Otra «*Boxer*» priekšrocība ir modurālās bruņu aizsardzības koncepcijas izmantošana. Šo bruņumašīnu galvenajam korpusam var viegli piestiprināt bruņuplākšņu komplektu. Jebkādu bojājumu gadījumā bruņu komplekta bojātie segmenti tiek ātri nomainīti, panākot «*Boxer*» aizsardzības līmeņa atbilstību konkrētam uzdevumam.

Iedalīs 1,5 miljardus eiro jauniem transporta helikopteriem

Nīderlandes Karaliskie bruņotie spēki (KBS) ir saņēmuši apstiprinošu lēmumu no ASV Valsts departamenta par iespēju pirkt no ASV helikopteru «CH-47F Chinook» partiju un vairākas ar to saistītās preces un pakalpojumus. Šāds Valsts departamenta lēmums ir nepieciešams, jo to paredz ASV programma «Ārvalstu militārās piegādes». Taču tas nenozīmē, ka ar šo lēmumu Nīderlandei ir noteikti jāizpērk visas atļautās pozīcijas, kuru kopējā vērtība ir aprēķināta 1,5 miljardu dolāru apmērā.

Nīderlandes KBS no kompānijas «Boeing Helicopter» plāno iegādāties 17 vi-
dējos transporta helikopterus «CH-47F Chinook» ar modificētiem dzinējiem, kā arī 12 rezerves dzinējus, 41 navigācijas sistēmu komplektu, 41 vienkanāla radiostaciju un citas iekārtas. Līguma ietvaros paredzēta arī rezerves daļu un palīgaprīkojuma piegāde, personāla apmācība un citas pozīcijas.

Ar jauno helikopteru palīdzību Nīderlandes KBS plāno stiprināt karaspēka un kravu transportēšanas kapacitāti, uzlabot MEDEVAC un desantēšanas operāciju nodrošinājumu. «CH-47F Chinook» varēs veiksmīgi izmantot arī meklēšanas un glābšanas operācijās, kā arī palīdzības sniegšanai katastrofās cietušajiem un ugunsgrēku dzēšanai. Tāpat šie helikopteri tiks izmantoti koalīcijas spēku atbalstam. Vēlāk CH-47F aizstās KBS rīcībā esošos novecojušos šīs markas helikopteru modeļus.

«CH-47F Chinook».

Transporta helikopteriem «CH-47F Chinook» ir pieci pamatmodeļi — A, B, C, D un E. Modelis F ir uzlabotā transporta versija, kuru ASV armijā plānots ekspluatēt vismaz līdz 2033. gadam. «CH-47F Chinook» apkalpē ir 2—4 cilvēki, bet maksimālais lidaparāta ātrums ir 256 km/h. Helikoptera pašmasa ir 10,1 t, un tas var pacelties gaisā ar 10,3 t kravu.

Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavoja **kapteine Vizma Kalčeva**.

Foto — <http://en.delfi.lt>; www.defenseindustrydaily.com;
<http://militaryreview.ru>; <http://defencetalk.net>;
<https://ru.wikipedia.org>;
<http://www.janes.com>.

Modernizēs tanku «Leclerc» parku un pirks jaunas bruņumašīnas

Kompānija «Nexter Systems» ir saņēmusi pasūtījumu no Francijas Militāro iegāžu aģentūras (Direction générale de l'armement, DGA) par 200 tanku «Leclerc» un astoņu remonta un evakuācijas mašīnu DCL (Dépanneur Char Leclerc) modernizāciju. Līguma summa ir 330 miljoni eiro. Modernizācijas mērķis ir paaugstināt tanku operacionālo potenciālu un pagarināt ekspluatācijas termiņu. Šos tankus Francija pieņēma bruņojumā pagājušā gadsimta deviņdesmito gadu sākumā. Pēc modernizācijas pirmo tanku piegādei jānotiek 2020. gadā.

Tankiem «Leclerc» tiks uzstādītas jaunas borta iekārtas, arī radiostācijas un komandvadošanas sistēmas. Paredzēta bruņu aizsardzības līmeņa paaugstināšana, tostarp uzlabojot tanku korpusa apakšējās daļas aizsardzību pret minām. Izpildot visu iecerēto modernizācijas programmu, Francijas BS tankus «Leclerc» varēs ekspluatēt līdz 2040. gadam.

Francijas BS DCL parādes laikā.

Tanku modernizācija ir svarīga sadaļa Francijas BS uzsāktajā ilgtermiņa programmā «Scorpion», kas ietver vairākus plaša mēroga pasākumus Sauszemes spēku kaujas spēju paaugstināšanai, t. i., gan esošās bruņutehnikas modernizēšanu un jaunas bruņutehnikas iegādi, gan karavīru aizsardzības līmeņa paaugstināšanu, gan personāla informatīvo «apvienošanu» ar tehniku, izmantojot progresīvo tīklu — centrisko informācijas sistēmu. Otra svarīga «Scorpion» programmas sadaļa paredz vairāk nekā 2300 daudzdzinēju bruņumašīnu VBMR (Véhicule Blindé Multi-Rôles) iegādi, lai nomainītu vecās bruņumašīnas. VBMR būs apgādātas ar ballistisko aizsardzību, turklāt tehnikai būs modurārā tipa bruņu aizsardzība. VBMR būs jaunās paaudzes sakaru iekārtas.

Pirks gaisa telpas novērošanas radarus

Slovākijas aizsardzības ministrs Martins Glvačs informējis par plāniem iegādāties četrus 3D radaru kompleksus. Radaru piegādes konkursa uzvarētājam jāreķinās, ka par četrām vidējā darbības rādiusa gaisa telpas novērošanas sistēmām Slovākija gatava maksāt aptuveni 60 miljonus eiro. Ministrs M. Glvačs paskaidrojis, ka jaunie kompleksi nomainīs padomju radarus P-37, kas ražoti vairāk nekā pirms 40 gadiem.

Sākotnēji Aizsardzības ministrija izskatīja iespēju modernizēt vecos radarus P-37, lai tos vēl varētu ekspluatēt līdz 2020. gadam. Taču sakarā ar Ukrainas krīzes rezultātā ieviestajām sankcijām pret Krieviju ir apturētas praktiski visu rezerves daļu piegādes, kas būtu svarīgas Slovākijas Bruņoto spēku kara tehnikai un iekārtām ar padomju vai Krievijas izcelsmi.

2014. gada rudenī Slovākija bija vienojusies ar Poliju, Čehiju un Ungāriju, ka varētu uzsākt četru valstu kopprojektu jaunu radaru ražošanā. Taču, izvērtējot šādas sadarbības nianšes, tika konstatēts, ka paies pārāk ilgs laiks, kamēr visas četras puses to atbilstoši juridiski noformēs un varēs uzsākt radaru ražošanu. Taču gan Slovākija, gan Polija, gan Čehija un Ungārija vēlas pēc iespējas ātrāk modernizēt un pilnveidot nacionālās gaisa telpas novērošanas spējas. Piemēram, Čehija jau pērn ir izsludinājusi konkursu par piecu 3D radaru piegādi, nosakot vēlamu piegādes cenu 75—85 miljonu dolāru apmērā.

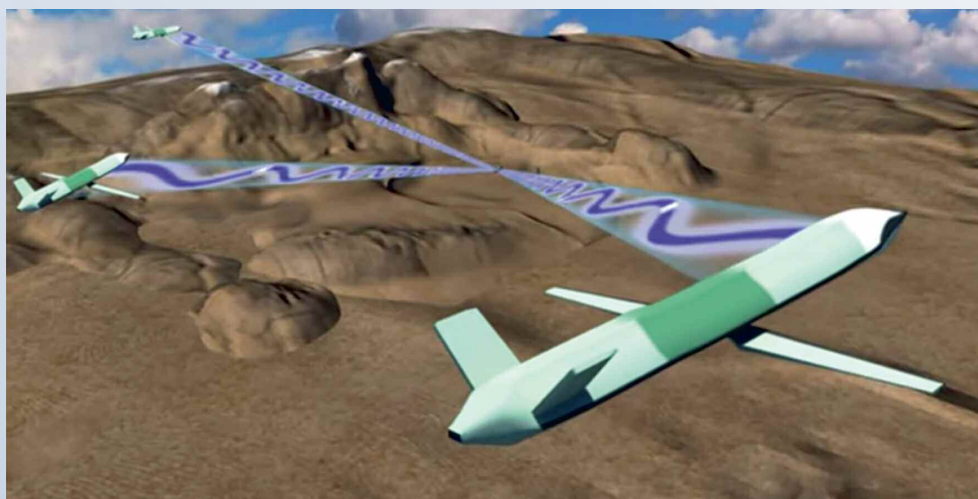
Radars P-37.

Pilotējama lidmašīna un bezpilota lidaparāts — moderno laiku tandēms

Modernais karš nozīmē nepārtrauktu sāncensību starp vienas puses pasākumiem un otras puses pretpasākumiem kaujas laukā. Šis sāncensības temps pēdējās desmitgadēs strauji pieaudzis, un tas dažādu valstu nodokļu maksātājiem turpina izmaksāt simtiem miljardu dolāru. Militārajā jomā bieži nākas saskarties ar dilemmu, ka ar lieliem resursiem izstrādāta militārā tehnika spēj morāli novecot līdz brīdim, kad to sāk ražot sērijveidā un nosūtīt uz militārajām vienībām. Lai risinātu šo dilemmu, ASV uzsāks eksperimentāls tehnoloģiju integrācijas projekts «System of Systems Integration Technology and Experimentation» (SoSITE). Projektu realizē ASV perspektīvo aizsardzības projektu aģentūra (The Defense Advanced Research Projects Agency, DARPA). SoSITE mērķis ir panākt, ka ASV kaujas bezpilota lidaparāti spēs bombardēt mērķus kopā (sasaistē) ar pilotējamajiem lidaparātiem. Šajā projektā DARPA iesaistīs arī korporācijas «Boeing» un «Lockheed Martin».

DARPA izstrādātā novatoriskā shēma ir tehnoloģiski sarežģīta, jo tās pamatā būs algoritmiskais programmnodrošinājums un sistēmiskās adaptācijas kapacitāte. Ekspertiem nāksies izstrādāt jaunus standartus militārajām iekārtām, lai to moduļi kļūtu savstarpēji aizvietojami un starp tiem darbotos atpakaļejošas saziņas principi. Šāda multifunkcionāla tehnoloģisko iekārtu «sazināšanās» ļaus sargāt militārās sistēmas no kiberuzbrukumiem visu bruņoto spēku mērogā. DARPA eksperti apgalvo, ka šis projekts ir reāls, pateicoties pieejamām miniaturizācijas tehnoloģijām, jaunām algoritmiskām programmām un ultramoderniem materiāliem.

DARPA projekta SoSITE sistēmas aprakstā teikts, ka tiks integrētas kaujas lidmašīnu un bezpilota lidaparātu (BPL) kaujas spējas. Tas nozīmē, ka iznīcinātājs pāri ar kaujas BPL varēs doties tieši uz pretinieka mērķi, piemēram, radiolokācijas staciju. Pirmo triecienu mērķim veiks iznīcinātāja pilots, un cilvēka palaistās raķetes dos orientierus BPL turpmākajai darbībai.

Kaujas BPL paredzēts apgādāt ar lielu kaujas komplektu, nodrošinot efektīvu rezultātu. Viens no ļoti būtiskiem šāda tandēma ieguvumiem būs pilotu dzīvības saglabāšana, jo pilotējamais iznīcinātājs pēc pirmā trieciena nekavējoties atstās bīstamo zonu.

Tiek prognozēts, ka SoSITE izmantošana ļaus būtiski uzlabot gaisa triecienu efektivitāti. Tā kā BPL veiks triecienus pēc iznīcinātāju pilotu sākotnējās uzvades, BPL varēs izmantot daudz lētāku munīciju salīdzinājumā ar modernām tālās uzvades raķetēm. Turklāt mērķa iznīcināšanai vajadzēs skaitliski mazāk munīcijas, jo BPL varēs pielidot maksimāli tuvu mērķim. BPL iznīcināšanas gadījumā izdevumi būs daudzas

SoSITE ietvaros vairāki BPL vāc izlūkošanas informāciju par pretinieka mērķi — radaru, vienlaikus traucējot radara funkcionēšanu. Pēc BPL iegūtās informācijas, kas apvienota ar tandēmā esošā iznīcinātāja izlūkinformāciju, pilots var rīkoties maksimāli efektīvi. Iznīcinot radaru, tiek atvērta «logs» pretinieka pretgaisa aizsardzībā, un šo iespēju izmanto citas pilotējamās lidmašīnas un kaujas BPL.

reizes mazāki, nekā zaudējot moderno pilotējamo iznīcinātāju.

Ja SoSITE projekts izrādīsies veiksmīgs, ASV izdosies nosargāt savu pārkumu ātri mainīgajā pasaulē. Ar SoSITE palīdzību ASV integrēs jaunās tehnoloģijas ātrākā tempā, nekā potenciālie pretinieki spēs adaptēties un dot pretsparu jaunā projekta priekšrocībām. DARPA projekta galvenā jēga būs savstarpēji aizvietojami moduļi un platformas, un šīs īpašības attieksies gan uz radioelektroniskās cīņas jomu, gan dažādiem sensoriem, gan ieroču un kaujas vadības sistēmām, gan navigāciju un sakariem, gan arī pilotējamajiem un bezpilota lidaparātiem.

Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavojusi
kapteine Vizma Kaļčeva.

Foto — <http://www.gizmag.com/darpa>.

Shematisks attēls, kā iznīcinātājs caur sakaru kanāliem pilda komandvadības platformas funkciju, lai kaujas BPL uzvadītu mērķiem.

www.facebook.com/zurnalsTevijasSargs
www.sargs.lv

